

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**EVLİ BİREYLERDE EVLİLİK DOYUMU EVLİLİK BEKLENTİSİ VE
DEPRESYONUN ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Berna KAYA

Lefkoőa
Haziran, 2023

BERNA KAYA

EVLİ BİREYLERDE EVLİLİK DOYUMU EVLİLİK
BEKLENTİSİ VE DEPRESYON ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

2023

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**EVLİ BİREYLERDE EVLİLİK DOYUMU EVLİLİK BEKLENTİSİ VE
DEPRESYONUN ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Berna KAYA

**Tez Danışmanı
Dr. Ayşe Buran**

**Lefkoőa
Haziran, 2023**

Onay

Berna Kaya tarafından hazırlanan “**Evli Bireylerde Evlilik Doyumu Evlilik Beklentisi ve Depresyon Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**” tez, kapsam ve nitelik açısından kalite standartlarına uygunluğu ile ilgili Yakın Doğu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak 13/06/2023 tarihinde kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Adı-Soyadı

İmza

Jüri Başkanı:

Yrd. Doç. Dr. Şebnem Güldal

.....
.....

Jüri Üyesi:

Dr. Bingül Subaşı

.....
.....

Danışman:

Dr. Ayşe Buran

.....
.....

Anabilim/ Anasanat Dalı Başkanı Onayı

13/06/2023
.....

Doç. Dr. Meryem Karaaziz

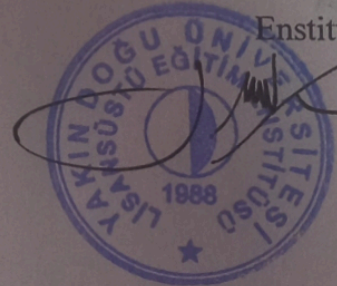
Anabilim/ Anasanat Dalı Başkanı

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

13/06/2023

Prof. Dr. Kemal Hüsnü Can Başer

Enstitü Müdürü

Etik İlkelere Uygunluk Beyanı

Bu tezin içinde sunduğum verileri, bilgileri ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kurallar gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Teşekkür

Yapmış olduğum tez çalışmam da bilgisi ve sabrıyla beraber bana yol gösteren tez danışman hocam Dr. Ayşe Buran hocama teşekkürlerimi sunarım. Yüksek lisans eğitim boyunca alanımla ilgili bilgi ve deneyimlerini bizlere aktaran değerli hocalarıma da teşekkür ederim.

Tez çalışmamın sürdürülmesinde en baştan beri motivasyon ve desteklerini her daim hissettiğim, tüm bilgi birikimlerini benimle paylaşan Psk. Esra Durmaz ve Psk. Funda Önel'e teşekkürlerimi sunarım.

Tezimin en zorlu zamanlarında ilgi ve sevgisiyle yanımda olan canım annem Canan KAYA, canım babam Vasfi KAYA ve tüm aileme teşekkür ederim.

Özet

Evli Bireylerde Evlilik Doyumu Evlilik Beklentisi ve

Depresyon Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Berna KAYA

Yüksek Lisans Klinik Psikoloji Anabilim Dalı

06, 2023, 83 sayfa

Bu araştırmada evli bireylerde evlilik beklentisi, evlilik doyumu ve depresyon arasındaki ilişki ele alınarak incelenmiştir. Bu araştırmada ilişkiel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 18 yaş ve üstü evli olan çiftler ele alınmıştır. Bilinmeyen örneklem formülü kullanılarak 384 kişiye ulaşılmıştır. Araştırmada Evlilik Doyum Ölçeği, Evlilik Beklentisi Ölçeği ve Beck Depresyon Ölçeği kullanılarak veriler toplanmıştır. Evli bireylerin evlilik doyumu, evlilik beklentisi ve depresyon arasındaki ilişkileri incelenmesinde kullanılan ölçek sonuçlarında Pearson testi kullanılmıştır. Bireylerin Evlilik Doyumu Ölçeği genelinden, ölçekteki benlikten, cinsellikten ve aileden aldığı puanlar ile Evlilik Beklentisi Ölçeğinden aldığı puanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı ve pozitif korelasyonlar vardır. Evli bireylerin Evlilik Doyumu Ölçeği genelinden ve aileden aldığı puanlar ile Beck Depresyon Ölçeğinden aldığı puanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı ve pozitif korelasyonlar vardır. Evlilik içi çatışmaların ve beklentilerin karşılanmaması durumunda doyumun karşılanmaması sık karşılaşılan problemlerdendir. Bu süreçte bireylerin ruh sağlığında oluşan problemlerden ötürü psikolojik rahatsızlıklar meydana gelebilmektedir. Oluşan bu durumlara karşı aile danışmanlarının bu konuya yönelik çalışmalar sağlayıp planlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Evli Bireyler, Evlilik, Evlilik Doyumu, Evlilik Beklentisi, Depresyon

Abstract**Marriage Satisfaction in Married Individuals,
Marriage Expectation and Examining the Relationship Between Depression****Berna KAYA****MSc, Department of Clinical Psychology****06, 2023, 83 page**

If such expectations are not met, marital satisfaction will not be provided. In this study, the relationship between marriage expectation, marital satisfaction and depression in married individuals was examined. Relational screening model was used in this study. The sample of the study was the married couples aged 18 and over. It consists of 56.15% women and 43.85% men. Using the unknown sample formula, 384 people were reached. Data were collected by using Marriage Satisfaction Scale, Marriage Expectation Scale and Beck Depression Scale in the study. The Pearson test was used in the results of the scale used to examine the relationships between marital satisfaction, marriage expectation and depression of married individuals. There are statistically significant and positive correlations between the scores of individuals from the Marriage Satisfaction Scale, the self, sexuality and family in the scale, and the scores they get from the Marriage Expectation Scale. There are statistically significant and positive correlations between the scores of married individuals from the Marriage Satisfaction Scale in general and from the family and the scores they get from the Beck Depression Scale. In the event that marital conflicts and expectations are not met, not meeting the satisfaction is one of the frequently encountered problems. In this process, psychological disorders may occur due to the problems that occur in the mental health of individuals. Against these situations, it is recommended that family counselors provide and plan studies on this issue.

Keywords: Married Individuals, Marriage , Marriage Satisfaction, Marriage Expectation, Depression

İçindekiler

Onay	i
Etik İlkelere Uygunluk Beyanı	ii
Teşekkür	iii
Özet	iv
Abstract	v
Tablolar Listesi.....	ix
Kısaltmalar	x

BÖLÜM 1

Giriş.....	1
Problem Durumu.....	1
Araştırmanın Amacı	3
Araştırmanın Alt Amaçları.....	3
Araştırmanın Önemi.....	4
Araştırmanın Sınırlılıkları	4
Kavramlar.....	5

BÖLÜM II

Kavramsal Çerçeve ve Literatür Taraması.....	6
Evlilik Çeşitleri	6
Evlilik Aşamaları	6
Evli Bireylerde Bağlanma Biçimleri.....	7
Evlilik Doyumunun Tanımlanması.....	7
Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler.....	8
Evlilik Beklentisinin Tanımlanması.....	11
Evlilik Beklentilerine Yönelik Kuramlar	11
Evlilikte Rol Beklentisi	12
Depresyonun Tanımlanması.....	12

Depresyonun Belirtileri.....	13
Depresyonun Epidemiyolojisi.....	13
Depresyonun Etiyolojisi.....	13
Depresyon Çeşitleri.....	14
Depresyon Tedavisi.....	15
Depresyonu Açıklayan Bilişsel Yaklaşımlar	17
İlgili Araştırmalar.....	19

BÖLÜM III

Yöntem.....	24
Araştırmanın Modeli.....	24
Araştırmanın Örnekleme.....	24
Veri Toplama Araçları	26
Kişisel Bilgi Formu (EK-1).....	26
Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ) (EK-2).....	26
Evlilik Beklentisi Ölçeği (EBÖ) (EK-3).....	27
Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ) (EK-4)	27
Çalışma Planı ve Süreci	28
Veri Analizi.....	29

BÖLÜM IV

Bulgular.....	31
---------------	----

BÖLÜM V

Tartışma.....	46
---------------	----

BÖLÜM VI

Sonuç ve Öneriler.....	49
Sonuç.....	49
Öneriler	50
Klinisyenlere Yönelik Öneriler.....	51
Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	51

Kaynakça.....	53
Ekler	63
Ölçek İzinleri.....	68
Özgeçmiş.....	71

Tablolar Listesi

- Tablo 1.** Evli Bireylerin Sosyo- Demografik Özellikleri
- Tablo 2.** Evli Bireylerin EDÖ, EBÖ ve BDÖ Puanlarının Normallik Testleri
- Tablo 3.** Evli Bireylerin EDÖ, EBÖ ve BDÖ Puanlarının Alfa Katsayıları
- Tablo 4.** Evli Bireylerin EDÖ, EBÖ ve BDÖ Puanları
- Tablo 5.** Evli Bireylerin EDÖ, EBÖ ve BDÖ Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırma Sonuçları
- Tablo 6.** Evli Bireylerin EDÖ, EBÖ ve BDÖ Puanlarının Yaşa Göre Karşılaştırma Sonuçları
- Tablo 7.** Evli Bireylerin EDÖ, EBÖ ve BDÖ Puanlarının Eğitime Göre Karşılaştırma Sonuçları
- Tablo 8.** Evli Bireylerin EDÖ, EBÖ ve BDÖ Puanlarının Evlilik Süresine Göre Karşılaştırma Sonuçları
- Tablo 9.** Evli Bireylerin EDÖ, EBÖ ve BDÖ Puanlarının Çocuk Sayısına Göre Karşılaştırma Sonuçları
- Tablo 10.** Evli Bireylerin EDÖ, EBÖ ve BDÖ Puanlarının Evlilik Sayısına Göre Karşılaştırma Sonuçları
- Tablo 11.** Evli Bireylerin EDÖ, EBÖ ve BDÖ Puanlarının Eşin Evlilik Sayısına Göre Karşılaştırma Sonuçları
- Tablo 12.** Evli Bireylerin EDÖ, EBÖ ve BDÖ Puanlarının Evlilik Şekline Göre Karşılaştırma Sonuçları
- Tablo 13.** Evli Bireylerin EDÖ, EBÖ ve BDÖ Puanlarının Aralarındaki İlişki
- Tablo 14.** Evli Bireylerin EDÖ ve EBÖ Puanlarının BDÖ Puanlarını Yordayıcılığı

Kısaltmalar

BDÖ: Back Depresyon Ölçeği

EBÖ: Evlilik Beklentisi Ölçeği

EDÖ: Evlilik Doyum Ölçeği

SPSS: Sosyal Bilimler İstatistik Programı

BÖLÜM 1

Giriş

Bu kısımda çalışmanın problem durumuna, amacına, önemine, sınırlılıklarına ve ilgili tanımlara değinilmiştir.

Problem Durumu

Aile, bireyin dünyaya gelmesini sağlayan ve öncelikle temel bakım gibi ihtiyaçlarını karşılayabilecek ebeveynleri tarafından oluşan toplumdaki en küçük sosyal topluluğa denir (Hallaç ve Öz, 2013). İnsanoğlu dünyaya gelip gelişen bir varlıktır. Belirli gelişim süreçlerini yaşadktan sonra hem soyunu hem devam ettirmeği isteği hem de hayatını paylaşma isteği doğrultusunda evlenme ihtiyacı duymaktadır. Beklentilerini, hayallerini, planlarını, sorumluluklarını paylaşabilecek ve sağlıklı iletişim kurabileceğini düşündüğü kişiyle hayatını birleştirmek istemektedir. Evlilik, iki kişinin aynı ev içerisinde hayatlarını birleştirerek hayatlarını paylaşması ve çocuk yapmak büyütme gibi amaçlar doğrultusunda oluşturdukları bir süreçtir (Kılıç, 2012). Kastro (1998) ‘ya göre ile ve evlilik süreçlerine yönelik yapılan araştırmalarda evlilikteki mutluluk, tatmin, evlilik başarısı, evlilik beklentisi gibi kavramlar evlilik doyumu kavramı ile beraber ifade edilmiştir fakat ileri ki süreçlerde farklar belirginleştirilip ayrı kavramlar olarak ifade edilmiştir (Kubat, 2012).

Heyman ve ark., (1994), tarafınca evlilik doyumu; evli bireylerin evliliklerinde uyum, kalite, evlilikten edindikleri mutluluk ve denge olarak ifade etmektedir Sokoloski ve Hendrick’e göre (1999) evlilik beklentisi; evlilikte verilen kararlarda fikir eşitliği, eşit kazanç sağlamak, problemleri açıkça belirtebilecek ilişkinin var olması, evli bireylerin sevgi biçimi, cinsel tatminlik ve iletişim şeklinden elde ettikleri psikolojik tatmin olarak ifade etmektedirler (Buluş ve Bağcı, 2016).

Evlilik uyumu ve evlilik doyumu terimler karıştırılmakta olduğundan dolayı anlamsal olarak aynı olarak bilinmektedir fakat evlilik uyumu ve evlilik doyumu farklı kavramlardır. Kastro (1998)’ya göre evlilik uyumu, evlilikten alınan haz ve doyumu da içeren geniş bir terimdir. Evlilik doyumu ise evlilikte olan olumlu ve olumsuz kavramları belirleyen ama daha çok olumsuzluklar özellikler üzerine daha fazla

açıklaması olan evlilik sürecini açıklamaktadır (Kubat, 2012). Evli bireylerin ilişkilerinde kişisel ihtiyaçlar ve karşılıklı beklentilerin oluşmaması, bireyler arasındaki iletişim, paylaşım ve sosyal hayatlarına karşı saygı sınırlarının aşılması durumunda kişilerde stres, tatminsizlik ve doyum durumunun azalması olduğunu saptanmıştır ve bunun ile beraber boşanma sürecinin başlangıç noktasına doğru ilerlediğine sebebiyet olabilmektedir (Özgüven, 2000). Cinsiyet farklılıklarının evlilik doyumuna etkisini inceleyen Çelik ve Tümkaya'ya göre (2012) cinsiyet farklılıkların evlilik doyumuna üzerine bir farklılık olmadığını ifade etmektedirler. Fakat evlilik doyumunu etkileyen gelir durumu, maddi durum, bireylerin ilgilerinin stres ile bir ilişkisi olduğu ifade edilmektedir. Özellikle maddi durumun düşük düzeyde olma durumu kişilerde sınırlı olanaklar sağladığını ve bundan dolayı da kişilerin evliliklerinde stres, anksiyete veya depresyon gibi psikolojik problemlerin yaşanmasına sebebiyet olacağını ifade edilmiştir (Demirtaş, 2021).

Depresyon; kişinin duygu-durum sürecinin olumsuz bir şekilde ilerlemesinin ve bu süreçte kişide çevreye karşı ilgisizlik, ikili iletişimlerinin azalması ve yok olması, gündelik hayattaki aktivitelere ve işlerine uyum sağlayamaması, uyku ve yeme düzeninin artması veya azalması, fiziksel ağrıların artması ve umutsuz, çaresiz duygu-durum halinin uzun süredir yaşaması sonucunda oluşan duydu-durum haline denilmektedir. Hippokrat, "Melaine Chole" olarak adlandırarak depresyonu ilk tanımlayan kişi olarak tarihe geçmiştir. Galen ise sonbahar mevsiminin melankolik mevsim olduğunu ve yaşamdan memnuniyetsizlik, nefret duygusunun ağır basması olarak ifade etmektedir (Yeşilbaş, 2008).

Depresyonun görülme yaş aralığı ise 25-44 olduğu görülmektedir (Irmak, 2017). Köroğlu 2006 yılında yaptığı çalışmaya göre ortalama olarak kadınlarda %6,4, erkeklerde ise %3,2 olarak majör depresyon yaşadıklarını ve kadınların %20'sinin bir defa majör depresyon sürecini yaşadığını hesaplamıştır (Kanburoğlu, 2019). Erken yaşta evlilik, fiziksel cinsel ve ekonomik şiddet, ev içi sorumluluk ve çocuk bakımı gibi konularda eşitsizlik veya bu süreçten dolayı yaşanan doyumsuzluktan ötürü evlilikte psikolojik sorunlar yaşamasında etkili olmaktadır (Aslan, 2018).

Depresyon çeşitleri olarak; majör depresif bozukluk, atipik özellikle majör depresif bozukluk, doğum sonrası depresyonu, mevsimsel duygu durum bozukluğu, melankolik özellikli majör depresyon, psikotik özellikli majör depresif bozukluk, katatonik özellikli majör depresif bozukluk, distimik bozukluk olarak sınıflandırılmıştır (Ünsal, 2019).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, evli bireylerde evlilik doyumu, evlilik beklentisi ve depresyon arasındaki ilişkileri incelenmesidir. Araştırma kapsamında evli olan bireylerde evlilik doyumunun ve evlilik beklentisinin karşılanması durumundaki evlilik süreçlerini ve karşılanmaması durumunda da depresyon düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi hedeflenmektedir. Evlilikte beklentilerin neler olduğunu ve evlilik doyum düzeylerinin hangi boyutta karşılandığı ve bunların sonucunda da depresyon eğilimi ve düzeyi ne ölçüde olduğu araştırılmaktadır.

Evli olan çiftlerde evlilik doyumu ve beklentilerin karşılanmaması durumunda ilişki süreçlerinde cinsel, fiziksel, maddi, ailevi ve iletişimsel problemler ortaya çıkabilmektedir. Problemlerin çözülmemesi durumunda cinsel doyumun azalması, fiziksel şiddetin var olabilmesi, maddi yetersizliklerin ortak nokta da çözülmemesi ve iletişim beceresinin zayıflığından dolayı aile içinde duygu durumun sağlıklı ve işlevsiz bir boyuta çıkabilmektedir. Bu araştırma da bu süreçlerin incelenip açıklanması ve literatüre bu konu adı altında katkı sağlanması hedeflenmiştir.

Araştırmanın Alt Amaçları

Araştırmanın amacına uygun olarak da evli çiftler kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1. Evli çiftlerde evlilik doyumu, evlilik beklentisi ve depresyon düzeyleri sosyodemografik değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?
2. Evli çiftlerde evlilik doyumu, evlilik beklentisi ve depresyon düzeyleri arasında ilişki bulunmakta mıdır?

3. Evli çiftlerde evlilik doyumu ve evlilik beklentisi depresyon düzeylerini yordamakta mıdır?

Araştırmanın Önemi

Evlilik, bireylerin karşılıklı olarak cinsel, psikolojik ve dayanışma gibi konularda doyumunu sağlayabileceği ve nesillerinin devamlılığı için oluşturdukları ilişki türüdür. Bireyler arasında olan iletişim türü evlilik doyumunu etkilediği gibi birçok farklı faktörlerde evliliği etkilemektedir. Bu faktörlerde bir doyum olması durumunda evlilik doyumu da artmaktadır (Azize, 2012). Evlilikten doyum alınmaması doğrultusunda bireylerde tatmin olmama doğrultusunda mutsuz bir evliliğin ortaya çıktığı görülmüştür. Mutsuz evliliğin bedensel ve ruhsal açıdan kötü bir etkilenme süreci olduğu görülmüştür (Tezer, 1996).

Mutsuz bir evliliğin problemleri olmasından dolayı çiftlerin birbirlerinden beklentilerinin de arttığı görülmüştür (Bayer, 2013). Hem beklentilerin karşılanmaması hem de evlilikten doyumun sağlanmaması durumunda bireylerde psikolojik problemler ortaya çıkabilmektedir. Yapılan araştırmalar doğrultusunda evlilik doyumu üzerinde çok fazla araştırma yapıldığı görülmüştür (Yılmaz, 2001). Çalışmamızda evli bireylerin evlilik doyumu, evlilik beklentisi ve depresyon arasındaki ilişkilerini incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma konusunda hakkında bilgi sağlamak ve literatüre katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

1. 18 yaş ve üstü medeni durumu evli olan 384 birey ile,
2. Araştırmacı tarafından oluşturulan Sosyo- Demografik Bilgi Formu, Evlilik Doyum Ölçeği, Evlilik Beklentisi Ölçeği ve Beck Depresyon Ölçeği ile sınırlıdır.
3. Katılımcılara yönlendirilen ölçekler çevrim içi olarak yönlendirilmiştir. Elde edilen verilerin güvenilirlik düzeyi bilinmemektedir. Bu durum araştırma sınırlılığı olarak ele alınabilir.

Kavramlar

Evlilik Beklentisi; bireylerin evlilikten hayal ettikleri tutumlar ve inançlardır (Özsosyal & diğ., 2016).

Evlilik Doyumu; evli bireylerin karşılıklı olarak evlilikten aldıkları psikolojik tatmin veya hazdır (Curun ve Çapkın, 2014).

Depresyon; bireylerin duygu ve düşüncelerinde yaşadıkları olumsuz değişme sonucu yaşadıkları olumsuz duygular doğrultusunda isteksizlik, haz alamama, yeme-içme bozukluğu, uyku sisteminin bozukluğu, günlük hayata devam edememe gibi belirtileri olan duydu durum bozukluğudur (Ceylan,2004).

BÖLÜM II

Kavramsal Çerçeve ve Literatür Taraması

Tarhan (2019), evliliği toplum kültürüne göre tanımını değişkenlik gösterse de genel olarak toplumlarda iki bireyin tek bir birliktelik oluşturmak için ve toplumun ilerleyebilmesinde faydası olan resmi olan güç olarak ifade etmektedir (Aras, 2020).

Evlilik Çeşitleri

Taygeldi evliliği; iki dulun evlenmesi ve bu dulların farklı cinsiyetlerde oluşan çocuklarında beraber bir evlilik süreci oluşturma türü olarak ifade edilmektedir (Tacoğlu, 2011). Levirat evliliği; evli erkek bireyin ölmesi sonucunda eşinin kayınbiraderi ile evlenmesi sonucunda oluşan evlilik türüdür. Erkeğin ölmesi ile beraber dul kadının toplumsal ve aile açıdan problem yaşanmaması adına uygulaması zorunlu olan kural haline gelmiştir. Kayınbiraderi evli ise bile ikinci eş olarak dini nikah süreci oluşturulur (Altuntek, 1993). Kan bedeli evliliği, İki farklı ailenin arasında yıllardır süren belirli sebeplerden dolayı ortaya çıkan problem sonucunda her iki ailede de hem maddi hem manevi boyutta zararlar görülmesinden dolayı bu süreci ortadan kaldırmak ve barışı uygulayabilmek adına kız alma/kız verme süreciyle oluşan evlilik türüdür. Sezen (2005), kan parası karşılığı kız verme/kız alma gibi ilkel bir evlilik çeşidi olarak yorumlamıştır (Tacoğlu, 2011). Sororat, evli çiftlerden kadın eşinin vefat etmesi sonucunda erkeğin çocuklara ve kendisine en uygun es seçiminin baldızı olacağına dair düşüncesiyle baldız-enişte evlilik türüne denir. (Bağlı ve Sever, 2005).

Evlilik Aşamaları

Evlilik belirli basamaklarla ilerlenen bir süreç doğrultusunda oluşmaktadır. Fakat bu basamaklar toplumdaki kültüre ve evlilik çeşidine göre değişkenlik gösterebilmektedir. Fakat kendi kültürümüzde oluşan aşamalar şu şekilde sıralanabilmektedir; eş seçme, sevgili olma, evlenmeyi talep etme, sözlenme, nişan takma, nikah süreci, evlenme/ düğün olarak gerçekleşmektedir (Bayraktar, 2017).

Evli Bireylerde Bağlanma Biçimleri

Bowlby (1973) 'a göre bağlanma; ikili ilişkilerin sonucunda oluşan duygusal süreçten dolayı ortaya kişilerin birbirlerine karşı oluşturduğu duygusal yakınlık olarak tanımlanmaktadır (Sığırcı, 2010). Bretherton (1992)'a göre bireylerin yaşamını devam ettirebilmesi için fizyolojik, psikolojik ve davranışsal açıdan gelişim göstermesine etkisi olan kişilerle bu süreç oluşabilmektedir (Sığırcı, 2010). Bartholomew ve Horowitz (1991) 'e göre dört yetişkin bağlanma biçimi olduğunu aktarmaktadırlar.

Güvenli Bağlanma Biçimi: Bireyin olumlu benlik algısı üzerine geliştirdiği ve kendini sevme durumunun mevcut olduğunu içermektedir. Birey, kendisini sevmeye değer görmesi ve ikili ilişkilerinde uygun sınırlar koyabilen ve güven temeline dayanan bir bağlanma türüdür (Demirkan, 2006).

Saplantılı Bağlanma Biçimi: Bireyin olumsuz benlik üzerine geliştirmiş olduğu kendisinin değer görmeye ve sevmeye değer bulmadıkları ikili ilişkisindeki kişinin sevmeye değer bulunduğunu değerlendirdiği bir bağlanma türüdür. Saplantılı bağlanan bireylerin kurmuş olduğu ilişkilerde takıntılı davranışları ve düşünceleri mevcuttur (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Kayıtsız Bağlanma Biçimi: Bireyin olumlu benlik üzerine geliştirmiş olduğu fakat karşısındakini olumsuz ben olarak kodlayarak daha çok ben merkezli oluşan bir bağlanma türüdür. Aşırı derece de kendini sevme ve değer görme durumu mevcuttur. Bu durumdan dolayı karşısındakinin değer görme durumunu göz ardı etme durumları mevcuttur. Bağımsız yaşam biçimleri, kendi hayatına ve işine yönelik planlar daha önemlidir (Çalışır, 2009).

Korkulu Bağlanma Biçimi: Birey de olumsuz benlik mevcuttur. Karşısındaki içinde olumsuz benlik durumunu ele almaktadır. Birey kendini sevmeye layık görmez ve başkalarına karşı güven problemi mevcuttur (Sümer ve Güngör, 1999).

Evlilik Doyumunun Tanımlanması

Terry ve Kottman (1995)'e göre evlilik doyumu çiftlerin arasındaki iletişim süreçlerinin, maddi ve manevi desteğin, evlilik içindeki sorumlulukların paylaşılması, birbirlerine karşı duydukları sevgi ve saygı, beraber ortak olaylarda veya konularda

paylaşım sağlayabilmeleri doğrultusunda oluşan tatminlik olarak ifade etmektedirler (Çelik ve İnanç, 2009). Bu süreçte evlilik doyumunu etkileyen faktörler bulunmaktadır.

Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler

Evlilik Doyumu ve Cinsiyet

Toplumda oluşan kalıplaşmış yargılara göre evli bireylerin evlilik içi rolleri mevcuttur. Bu rollerden dolayı bireylerde karşılıklı beklentiler oluşabilmektedir. Bu beklentilerin karşılanmaması durumunda evlilik doyumunu etkileyebilecek bir süreç oluşabilmektedir (Üncü, 2007). Faulker'e (2002) göre evli çiftlerde birbirlerinden beledikleri tutumlar evlilikte rollerini oluşturmaktadır. Bu beklentiler doğrultusunda oluşan roller doyum noktasına ulaşmaması durumunda bireylerde tatminsizlik oluşabilmektedir (Merdoğlu, 2019). Kadınların evleneceği erkekte beklediği evin maddi geçimini sağlayabilecek işinin olması, fizyolojik olarak güçlü olması, yakışıklı olması gibi beklentileri mevcut iken erkeğin beklentisi ise ev içi sorumlulukları yerine getirebilecek, doğurganlık önemlidir (Ersöz, 1999).

Evlilik Doyumu ve Flört Süresi

Bireylerin evlenmeden önce birbirlerini tanıma ve paylaşım sağladıkları süreçte flört dönemi olarak nitelendirilmektedir. Görücü usulü evlilik tipine göre flört dönemi yaşayan bireylerin evlilik doyumunun daha yüksek olduğu görülmektedir. Bireylerin birbirlerini daha önceden tanınması ve ona göre bir iletişim süreci oluşturması evlilik doyumunu olumlu yönde etkilediği görülmektedir (Çimen, 2007).

Evlilik Doyumu ve İletişim

Bireylerin evlilikte yaşadıkları problemleri algılama ve çözüm odaklı düşünce oluşabilmesi için iletişimde bozukluğun olmaması gerekmektedir. İletişim bozukluğundan ötürü yaşanan problemlerin devamlılığı ilişki doyumunu olumsuz yönde etkilemektedir (Özgüven, 2000). Bireylerin iletişimde saldırgan veya pasif iletişim

süreçlerinden dolayı problemleri ifade etme, çözme, anlaşma gibi süreçlerin olumsuz etkilenmesine ek olarak da daha farklı problemler ortaya çıkabilmektedir (Akgün & diğ., 2010).

Evlilik Doyumu ve Evlilik Süreleri

Evli bireylerin evlilik süreleri evlilik doyumu arasında hem olumlu hem de olumsuz ilişkisi olduğu gözlenmiştir. Çağ ve Yıldırım'a (2018) göre yaptıkları araştırmalar sonucunda evlilik sürecinin 1-10 yıllar arasında olan bireylerde doyum puanlarında düşüş olduğunu ifade etmektedir. Daha sonraki süreçlerde doyum sürecinde artış olduğuna dair sonuçlara varılmıştır (Merdoğlu, 2019).

Evlilik Doyumu ve Eğitim Düzeyleri

Tynes 'a (1990) göre evli bireylerin eğitim düzeylerinin aynı olması evlilik doyumunu olumlu yönde arttırdığını ifade etmektedir. Yaptığı çalışmada eğitim düzeylerinin yüksek olduğu evliliklerin daha düşük olan evliliklere göre evlilik doyumunun mevcut olduğunu öngörülmüştür (Çelik, 2006).

Evlilik Doyumu ve Çocuk

Bireylerin evlilik süreçlerinde çocuk sahibi olmaları sonucunda sorumluluklarının ve giderlerin tamamlanma konusunda yaşanan problemler evlilik doyumunu olumsuz yönde etkilemektedir. Çocuğa yönelik maddi ve manevi sorumluluklarının paylaşılmaması evliliğe yönelik tatmin olma durumunu azaltmaktadır. Bireylerin birbirilerine yönelik sorumlulukları dışında ekstra olarak bir çocuğunda sorumluluğu bireyleri olumsuz etkileyebilmektedir (Özgüven, 2014).

Evlilik Doyumu ve Cinsellik

Cinsellik, evli bireyler arasında önem taşıyan unsurlardan en önemlisidir. Evli bireylerin cinsel isteklerini karşılıklı paylaşımı ilişkilerinin pekiştirilmesi ve olumsuz

olayların etkilerini azaltmasına ve çözüm aşamasında olumlu davranışlara yararlı olabilmektedir (Kıray ve Bayık, 2010). Freud, psiko-seksüel gelişim kuramında libidonun varlığını ifade etmektedir. Libidoyu sadece cinsel ilişki olarak ele almamaktadır. Kişide bir uyarıcıya karşı oluşan haz doyumunu tetiklememesi sonucunda ortaya çıkan yönelim olarak ifade etmektedir (Oral, 2016). Üremeyi sağlayan bu süreç insanlığın en temel parçasıdır (İncesu, 2005).

Evli bireylerde yaşanan cinselliğin doyum noktasına ulaşmada etkili olan bir diğer unsur da yaştır. Yaşın ilerlemesi doğrultusunda fizyolojik farklılıklar çıkmaktadır ve bu farklılığın cinselliğe etkisi bulunmaktadır. Erkeklerde yaş ilerledikçe testosteron hormonu azalması doğrultusunda cinsel ilişkinin sıklığı ve doyumunda farklılık oluşmasına sebep olmaktadır. Bu aşamada doyum ve sıklığını arttırabilmek adına ilaç kullanım artmaktadır (Erdoğan, 2018).

Evlilik Doyumu ve Ebeveyn Tutumu

Çocuğun gelişiminde etkisi olan anne ve babanın davranışları kişilik yapısını belirleyen en önemli unsurdur. Ebeveynlerin arasındaki ilişki, çocuklarından beklentileri ve çocuğun ebeveynlerinden olan beklentilerinin karşılanıp karşılanmaması gibi süreçler bireyin ikili ilişkilerinde tutumuna etkisi bulunmaktadır (Tola, 2003). Anne ve baba kendi ebeveynlerinden rol model olarak edindiği ebeveyn süreçleri nesiller boyunca aktarım sağlanmasına sebep olmaktadır (Aral, 1997). Ebeveynlerin çocukları üzerindeki tutumlar bireyin sosyalleşme süreci, sağlıklı iletişim kurma, davranışlarında tutarlı olma gibi biçimleri etkilemektedir (Akça, 2012).

Aşırı kontrolcü ebeveyn tutumlarından dolayı bireyde ileride de yaşayabileceği bazı problem ortaya çıkabilmektedir. Sorumluluk bilincinin olmaması, kendilerini savunamama, özgüven problemi yaşayan ve iletişim becerileri eksik bireyler olarak toplumda var olmaktadır (Yavuzer, 2007). Aşırı hoşgörülü ebeveyn tutumunda ise doyumsuz ve sorumluluk duygusu olmayan kişilik özelliklerine sebep olabilmektedir (Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu, 2007). Aşırı hoşgörülü davranışla büyüyen çocuklarda ileri ki süreçlerde ilgiye bağımlı kalmasından dolayı dışarıya bağımlı kalma, tek başına bir birey olarak hayatlarına devam edememe problemleri yaşamaktadırlar ve ikili ilişkilerde

sürekli onaylanma ihtiyacında olabilmektedirler (Günel, 2007). Aşırı baskıcı aile tutumuyla büyüyen bireylerde yalan söyleme, saldırganlık, intikam duygusu, zorbalık gibi kişilik özellikleri oluşabilmektedir. Bu kişilik özelliklerine sahip olan bireyler ikili ilişkilerinde de aynı tutumu sergileyebilmektedirler (Gordon, 2005).

Evlilik Beklentisinin Tanımlanması

Beklenti, belirli bir konuda veya bir alanda bireyin tatmin olacağı boyuttaki düşünceleri olarak ifade edilebilmektedir (Akman, 1992). TDK'ye (2021) beklenti "gerçekleşmesi istenilen şey" olarak ifade etmektedir. Evlilik beklentisi ise evli bireylerin evliliklerinde olmasını talep ettiği davranışlar olarak ifade edilmektedir (Özsosyal & diğ., 2016). Evli bireylerin "biz" kavramı üzerinde evliliklerinde doyum sağlamasına yönelik birbirlerinden bekledikleri tutumlar evlilik beklentisi olarak ifade edilmektedir (Canel, 2012). Evlilik beklentisi adı altında yapılan çalışmalar da bireylerin iletişim biçimleri, destekleyici tutumları, cinsel hayat tatminliği gibi süreçler evlilik doyumunu da etkilediği görülmüştür. Beklentilerin karşılanması durumunda evlilikten alınan doyum da artmakta olduğu ifade edilmektedir (Demir ve Durmuş, 2015).

Evlilik Beklentilerine Yönelik Kuramlar

Sosyal Mübadele Kuramı

Evlenecek olan iki bireyinde sosyal standartlar açısından eşit olması gerektiğini ifade eden kuramdır. Karşılıklı olarak eşit saygı görme, önemseme gibi ilişki sürdürürler. Eşitsizlik, evlilik sürecinde sıkıntılara sebep olabilmektedir (Ertürk ve Beduk, 2015).

Bağlanma Kuramı

Bağlanma kuramına göre tüm insanlar bağlanma gereksiniminde bulunurlar. Bebeklik döneminde yaşanan bağlanma sürecine göre beklentiler oluşmaktadır. Beklentiler bu kurama göre oluşması ve karşılanmasını ifade etmektedir (Bowlby, 2013).

Yükleme Kuramı

Yükleme kavramı bir olay hakkında ifade edilen düşünceler ve duygular olmaktadır (Üçgül, 2019). Koçak (1999)'a göre kişi, ilk defa tanıştığı kişi hakkında varsayımlar da bulunur ve bu varsayımlar kişinin üslubu, davranışları, jest ve mimikler ve bunun gibi özelliklerden ortaya çıkmaktadır. Bu varsayımlarla beraber bir yükleme ortaya çıkmaktadır (Karagüven ve Bal, 2023).

Evlilikte Rol Beklentisi

Evlilik sürecinde evli bireylerin partner ve ebeveynlik açısından birbirlerinden yapılmasını bekledikleri roller bulunmaktadır (Kılıç, 2012). Bu roller geleneksel veya eşitlikçi tutumlar gibi davranışlar olarak değişebilmektedir (Canel, 2007). Geleneksel tutuma göre kadın ve erkeğin belirli rolleri mevcuttur. Erkek evin geçimini sağlarken kadın evin işlerini ve çocuklara bakma görevini üstlenmektedir (İmamoğlu, 1991). Bu beklentiler toplum tarafından süregelen toplumsal cinsiyet rolleri adı altında oluşmaktadır. Kız ve oğlan çocuklarının çocukluktan bu yana belirli eğitim ve toplumdan elde ettikleri bilgiye göre rolleri oluşmaktadır.

Yapılan araştırmalara göre toplum eşitlikçi tutuma doğru ilerlediği ortaya çıkmaktadır. Aile Araştırma Kurumu, 2011 yılı raporlarına göre merkeze doğru ilerlendikçe kişiler arasında oluşan beklentilerin ve sorumluluğun eşit bir şekilde paylaşıldığı görülmektedir (2001 Yılı Aile Raporu, 2002). Eşitlikçi tutuma göre evlilikte görevlerin paylaşımı ve birliktelik bulunması gerekmektedir. Çocuk yetiştirme, ev içi işler ve ev dışında kalan konularda eşit ve ortak görüş doğrultusunda hareket edinilmesi gerektiğini ifade etmektedir (Eken, 2006).

Depresyonun Tanımlanması

Depresyon, çöküş anlamına gelmektedir (Baltaş ve Baltaş, 2002). Depresyon; hayattan keyif alamama, yoğun bir üzüntü ve keder hissi, suçluluk-pişmanlık duygu ve düşüncelerinin olduğu ve intihar girişimleriyle devam edebilecek bir hastalıktır. Bu

süreçlerin gündelik yaşantısını devam ettirememesiyle de beraber kişinin yaşamış olduğu duygu durum bozukluğudur (Alper, 2001). Duygu ve düşünce olarak yaşanan bu değişiklikler davranış veya bedensel farklılıklar ile ortaya çıkmaktadır (Köroğlu,2004).

Depresyonun Belirtileri

Depresyon farklı belirtilerle ortaya çıkabilmektedir. Belirtiler şu şekilde sınıflandırabiliriz;

Genel görünüm: Üzgün surat ifadesi, donuk bakışlar ve hareketlerde yavaşlama mevcuttur.

Konuşma: Ağır konuşma ve sessiz tonda konuşma mevcuttur.

Duygular: Karamsar, çaresiz, öfke ve üzüntü duyguları daha fazla görülmektedir.

Düşünce: Aşırı fikir uçuşması ve konuşulan konuları unutma ve konular da net karar verme de sorunlar görülmektedir. Bellek bozukluğu bulunmamaktadır. Öz saygı azalmıştır ve intihar düşünceleri/girişimleri mevcuttur.

Fizyolojik belirtiler: Yeme bozukluğu, uyku bozukluğu, enerji azalması, halsizlik, cinsel isteksizlik gibi belirtiler mevcuttur (Öztürk, 2002).

Depresyonun Epidemiyolojisi

En sık görülen hastalıklardan biri olan depresyon; toplumun yaklaşık %5'inde majör depresyon görülmektedir. Kadınlar da erkeklere nazaran daha çok rastlanmaktadır (Köroğlu, 2006). Genellikle 25-44 yaş aralığında ortaya çıkmaktadır. %50'sinde 40 yaşından önce ortaya çıktığı gözlenmiştir (Irmak, 2017).

Depresyonun Etiyolojisi

Depresyon etiyojisine yönelik ilk hipotez 1950'lerde ortaya atılmıştır. Nörotransmitterlerin eksik olması durumunda depresyonun ortaya çıktığına dair düşünceyi ifade eden monoamin hipotezi ortaya atılmıştır. Fakat araştırma sonuçlarında

nörotransmitter ve depresyon arasında ilişki görülmediğine dair sonuçlar ortaya çıkmıştır (Stephen, 2000). Serotonin eksikliğinden kaynaklı olarak depresyon belirtilerinin oluştuğu gözlenmiştir. İntihar girişiminde bulunan birçok hastanın serotonin metabolitlerinin düşük seviyede olduğu ve tekrar depolama alanlarının aktif olarak çalışmadığı gözlenmiştir. Bu aşamada tekrardan salgılanması adına antidepresan ilaç takviyesiyle artış sağlandığı görülmüştür. Depresyon ile beraber düşüş sağlayan dopamin seviyesini arttırmaya yönelik kullanılan Tirozin, Amfetamin, Amineptin ve Bupropion gibi ilaçlar kullanılmaktadır (Schatzberg ve Nemeroff, 1998).

Depresyon Çeşitleri

Depresyon, ruhsal ve ruhsal olmayan hastalık olmasından kaynaklı olarak birincil ve ikincil depresyonlar olarak ayrılmaktadır. Birincil depresyonlar fiziksel veya ruhsal olarak farklı bir hastalık olmadan bağımsız olarak ortaya çıkan depresyonlardır. (Öztürk, 2002). İkincil depresyonlar, fiziksel veya ruhsal olarak başka bir hastalığa istinaden yaşanan depresyon türüdür. Beyin damar hastalığı olan bireylerde ortaya çıkabilmektedir (Ceylan, 2004). En fazla karşılaştığımız depresyon çeşitleri olarak; majör depresif bozukluk, dismitik bozukluk ve adlandırılmayan depresif bozukluklar olarak karşımıza çıkmaktadır (Köroğlu, 2001).

Majör Depresyon

Ağır, orta ve hafif düzeyde olmak üzere ortaya çıkan depresyon türüdür. Herhangi bir sebebe bağlı olmaksızın ortaya çıkabilmektedir. Bu sürece içsel depresyon süreci olarak adlandırılmaktadır. Daha çok biyolojik sebeplerle ortaya çıkan bu depresyon türü beyindeki amin maddesinin az olmasından kaynaklı olarak ortaya çıkmaktadır (Cengil, 2003). Majör depresif bozukluğun erkek yetişkinlere göre kadın yetişkinlerde iki kat daha fazla gözüktüğü gözlenmiştir (Işık, 2003).

Yapılan araştırmalar sonucunda evli ve evli olmayan bireyler baz alındığında evli bireylerde majör depresif bozukluğun daha sık görüldüğü gözlenmiştir (Bilgin, 2010). Belirtileri olarak uzun süren moral bozukluğu, özgüven problemi, uyku ve odaklanma bozukluğu, cinsel isteksizlik gibi ortaya çıkabilmektedir (Akışal, 2000).

Dismitik Bozukluk

Belirtileri hafif düzeyde gözükken bu bozukluk genellikle çocukluk döneminde ortaya çıkmaktadır. En az 2 yıl boyunca süren, hemen hemen her gün ve tüm gün boyunca belirtilerin yaşandığı türdür. Bu bozukluk iki yıldan fazla sürmesi durumunda majör depresyon belirtileriyle devam edebilmektedir. Her iki depresyon türü ile devam etmesi durumunda bu depresyona “İkili Depresyon” denmektedir (Koroğlu, 2001).

Atipik Depresyon

Bireyin olumsuz olaylara karşı etrafındaki insanlara belli etmemek için her şey yolundaymış gibi davranması fakat yaşadığı yoğun olumsuz duyguları içinde yaşaması durumunda ortaya çıkabilecek depresyon türüdür. Psikomotor yavaşlaması, madde bağımlılığı, panik bozukluğu gibi tanılar da konulan bireylerde daha çok görülmektedir. Erken yaşlarda ortaya çıkabilmektedir (Levitan & diğ., 1997). Bazı dönemlerde bireyde duygu sürecinde kısa süreli olarak iyileşme görülebilmektedir (Stewart, 1997).

Postpartum Depresyon

Gebelik ve doğum sonrası süreçler kişide fiziksel, psikolojik ve ekonomik olarak değişimlerin olduğu süreçlerdir. Bu süreçte kadınlarda psikolojik değişimlerin ortaya çıktığı gözlenmiştir (Kelly ve Deakin, 1992). Doğum sağlayan kadınlarda majör depresyon belirtileriyle postpartum depresyon görülebilmektedir. Bu süreç ilk 4 haftayı kapsamaktadır (Bilgin, 2010).

Depresyon Tedavisi

Tedavi sürecine başlamadan önce tanı sürecinin netleşmesi ve tedavi aşamalarının belirgin olması gerekmektedir. Akut süreçte 6-12 hafta bir süreç mevcuttur bu süreçte ilk amaç kişinin işlevselliğini arttırmaktır. Sürdürüm döneminde ise 6 aydan fazla süreç mevcuttur ve yan etkilerin kontrolleri ile beraber işlevselliği arttırmak amaçlı başlanmalıdır (Kennedy & diğ., 2004). Tedavi sürecinde ilacın yan etkilerini kontrol edebilmek için risk durumu olan hastalarda (gebeler, yaşlılar, kronik rahatsızlığına sahip olanlar vs.) dikkatli bir şekilde prosedür izlenmesi gerekmektedir. Bu süreçte intihara

meylli olan hastalarda da dikkatli olunmalı ve gerekli takipler sağlanmalıdır (Örsel, 2004).

Psikanalistik süreç ile ortaya çıkan depresyonda psikoterapi modelinin kullanılma süreci başlamıştır. Türkiye de ilk psikanaliz topluluğu 1994 yılında aktifleşmiştir.4 psikanalistin bir araya gelerek oluşturduğu bu topluluğun ismi “Türk Psikanaliz Çalışma Grubu” olarak öncülük etmişlerdir (Tunaboşlu İkiz, 2011). Terapi süreci depresyonu, bilinçdışı faktörlerin çatışmasından doğan bilince çıkmaması adına bilinçdışına itilen örüntülerden dolayı ortaya çıktığını ifade etmektedir. Terapi ile bu çatışmaların bireye farkındalık kazandırılması amaçlanmaktadır. Serbest çağrışım ve danışmanın düşünceleri yoluyla çatışmaya yönelik hastaya içgörü kazandırılması amaçlanmaktadır (Sütçügil ve Özmenler,2007).

Kadınların erkeklere göre depresyon düzeyinin fazla olmasının sebebi olarak; yeterli ilgiyi görememek, evlilikten beklenen beklentilerin doyumunun tam olarak karşılanmaması olarak düşünülmektedir (Kanburoğlu, 2019). Evli bireyler arasında yaşanan problemlerin depresyona girme durumu ile bağlantılarını bildiren birçok çalışmalar bulunmaktadır (Ozan, 2017). Erdoğan (2007) çalışmasında evlilikte problemi olan evli kadınların %48’in depresif duygu ve davranışları içerdiğini ifade etmektedir (Kanburoğlu, 2019). Yapılan istatistiklerde genel olarak kadınların erkeklere göre depresyon düzeyinin daha yüksek olduğu da görülmektedir (Eroğlu, 2006). Kişilerin evlilik yaşı, evlenme biçimi, eğitim statüleri gibi özelliklerin evlilik içi depresyon sürecinde etkisi olduğu görülmüştür (Özyurt ve Deveci, 2010). Görücü usulü evlenen kişilerin daha önce tanışıp anlaşarak evlenen kişilere göre evlilik doyumunun daha düşük ve depresyon seviyesinin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir (Çimen, 2007). Eroğlu (2017) tarafından yapılan araştırmaya göre evlilik yaşının 20 yaş ve altı kişilerin evlilik doyumunun daha az ve depresyon seviyesinin daha yüksek olduğunu ifade etmektedir (Kanburoğlu, 2019).

Depresyonu Açıklayan Bilişsel Yaklaşımlar

Depresyonun Bilişsel Modeli

1.Seligman ve Öğrenilmiş Çaresizlik Modeli

Overmier ve Seligman tarafından 1967 yılında köpekler ile ilgili yapılan çalışmalarında öğrenilmişlik çaresizlik süreç ortaya çıkmıştır (Maier ve Seligman, 1976). Köpekler üzerinde yapılan bu araştırma da korku ve öğrenme konusunda incelemeler yapılmaktaydı. Bu süreçte insanlardaki depresyon süreci ile alakalı bir davranış gözlemlendiği ortaya çıkmaktadır. Elektro şok ve zil ile beraber köpeğe yönelik şartlandırılmış bir deney oluşturulmuştur. Zili duyan köpeğin elektro şok uygulanacağını ve buna yönelik kaçma davranışı sergilemeyeceği beklenirken köpeğin kaçma davranışı sergilememesi doğrultusunda bu kavram ortaya çıkmıştır (Nemada & diğ., 2007). Bazı uyarıcılara karşı kaçma davranışı sergilemesinin sonucu değiştirmeyeceğinden dolayı yapılmadığı ortaya çıkması doğrultusunda depresif tepkilerin oluştuğunu ifade etmektedir (Türkçapar, 2013).

2.Rehm ve Otokontrol Modeli

Otokontrol modeli Kanfer tarafından 1970’de yapılan çalışmalarla ortaya çıkmıştır. 1977 yılında Rehm tarafından öz denetim modeli oluşturulmuştur. Bu modele göre depresyon birtakım alanlardaki yoksunluktan dolayı ortaya çıkmaktadır. Bu eksiklikler; kişinin kendini izleme, değerlendirme ve pekiştirme süreciyle alakalıdır (Rehm ve Carter, 1990). Kişi kendi davranışlarını gözlemler ve bu davranışlarını değerlendirir. Olumlu ve olumsuz davranışlarının farkında olur ve davranışlarını belirler (Rehm, 1976). Kişinin çevreyi olumsuz olarak yorumlaması, kendini acımasızca olumsuz yargılaması ve suçlaması gibi süreçleri olmaktadır. Bu aşamada kişinin olumsuz olaylara karşı (ölüm, yas vb.) olumsuz duygular içerisinde girip duygularını yönetememesi durumunda ortaya çıkabilmektedir (Rehm,1985).

3.Beck ve Depresyon Modeli

Aaron Beck 1970’de hastalarının rüyalarından yola çıkarak kişilerin asıl depresyon sebeplerinin bilinçaltında kişilerin özsaygı kaybı, olaylara karşı aşırı ve olumsuz duygulanımının olduğu ve negatif düşünceler içerisinde olduğunu iletmektedir. Tüm bu faktörlerin kişide karamsarlık, odaklanma problemi, öz yıkım durumu gibi süreçlerin oluştuğu gözlenmiştir (Beck, 2008). Yapılan araştırmalara göre hastalarda acımasızca kendini yargılama, içe kapanıklık ve gelecek ile ilgili olumsuz düşüncelerinde var olduğu gözlenmiştir (Sharf, 2015).

Depresyonun Varoluşsal Modeli

Birey, yaşanan hayata yönelik sorgulama yapması durumunda yaşamın anlamına yönelik olumsuz duygu ve düşünceler barındırmasından kaynaklı olarak depresyon belirtilerini yaşayabilmektedir (James ve Gilliland, 2012). Varoluşsal sorunlar doğrultusunda kişinin bu süreçte sorunlar ile yüzleşmesinde yaşadığı belirsizliğe yönelik kişinin sıkışmış kızgınlığı ile ortaya çıkabilmektedir. Hastaya bu aşamada sorumluluk bilinci oluşturması temel amaçlardandır. Hastaya kendi varoluşunu oluşturması hastayla birliktelik oluşması durumunda oluşabilmektedir. Hastanın “kendisi” olması ve gerçek kendisiyle baş etmesi süreci oluşturulması terapide amaçlanmaktadır (İlgar ve İlgar, 2019).

Depresyonun Biyolojik Modeli

Kişide amin, serotonin ve dopamin gibi fonksiyonların eksikliği ile depresyon sürecinin arasında ilişki gözükütüğüne dair araştırmalar bulunmaktadır. Bu aminler beyinde duygusal sürecimizi düzenleyen bölgelerde bulunmaktadır. Bu modele göre duygusal süreçlere verilen tepkilerimiz nöronlar arasında iletilen nörotransmitterler tarafından etkilenmektedir. Bu nörotransmitterlerin eksik veya yetersiz olmasıyla depresyon gerçekleşmektedir (Terry, 1989). Bu konuda yapılan araştırmalar sonucunda monoamin hipotezi ortaya atılmıştır. Bu hipoteze göre bu fonksiyonların eksikliği veya yetersizliği biyolojik nedenini açıklamaktadır (Kırlı, 2000). Biyolojik süreç araştırmalarında özdeş ikizlerden biri depresyonda iken diğesinde de görülme olasılığı %69’tur. Özdeş ikizlere göre kardeş ikizlerde ise görülme olasılığı %19’dur (Cengil,

2003). Antidepresanlar ile bu fonksiyonların gerilimi sağlanmaktadır (Bayraktar ve Saygılı, 1993).

Depresyonun Psikanaliz Modeli

Bu modele göre kişi kayıp yaşaması durumunda olaya karşı verdiği tepki depresyon olarak ortaya çıkabilmektedir. Bu hastalığın kaynağı çocukluk dönemiyle alakalıdır. Kişinin çocukluk döneminde yaşadığı kayba yönelik verdiği tepki ileri ki süreçlerde tekrardan ket vurma süreciyle geri getirebilmektedir. Bireyin sevgi ihtiyacı çocuklukta karşılanmaması ve daha sonraki yıllarda yaşadığı kayıp ile beraber çaresizlik duygusuna gerilemesiyle ortaya çıkabilmektedir (Brenner, 1993). Psikanalitik süreçte depresyon id ve süper egonun çatışması ve bu süreçte ego'nun bu sürece karşı verdiği tepki olarak ortaya çıktığını ifade etmektedir (Yüksel ve Perçinel, 1995).

İlgili Araştırmalar

Evlilik doyumunu ile ilgili yapılan literatürde yapılan araştırmalarda evlilik içi çatışmalarının kadın ve erkeklerde evlilik doyumunu dair rolü olduğu görülmüştür. Hatipoğlu (1993)'nun yaptığı araştırmada evlilik içinde yaşanan sıkıntıların ve kişilerin demografik değişkenlerine göre evlilikten alınan doyum değişkenlik gösterildiği görülmektedir. Eğitim düzeyinin de doyumunu etkilediği ve çatışmalara karşılık çözüm bulma, anlaşma ve dayanışma süreçlerini de etkilediği görülmektedir.

Karney ve arkadaşları tarafından (1994) yüklemeler ve evlilik doyumunu arasındaki ilişkiyi olumsuz duygulanım süreç ile açıklayan araştırmada evlilik içi bireylerin birbirlerine yükleme süreçleri evlilik doyumunu etkilediği görülmektedir. Bireylerin birbirlerinden beklediği davranış yüklemeleri karşılanması durumunda evlilik doyumunu sağlanacağı ifade edilmektedir. Aksi takdirde beklentilerin karşılanmaması durumunda oluşabilecek çatışmalardan dolayı evlilik içi doyumun karşılanamayacağını ifade etmektedirler.

Tezer (1994) tarafından yürütülen iş ve evlilik doyumunu arasındaki süreci inceleyen araştırmada ise 111 gönüllü çalışan ve evli kişiler ele alınmıştır. Araştırmada değişkenlerin iş ve evlilik doyumunu etkilemesi açısından olumlu bir etkileşimin olduğu

görülmüştür. Cinsiyet, maddi gelir durumu, eğitim durumu ve yaş gibi faktörlerin evlilik doyumunu etkilediğini ortaya koymuştur.

Hünler ve Gençöz (2003) boyun eğici davranışların evlilik doyumunu ile ilişkisi ve evlilik doyumunun problemleri çözümü sürecinde kişilerin rolünü hedef alarak araştırma sağlamıştır. Araştırmaya 92 evli kişiler katılmıştır. Araştırma sonucuna göre evli kişilerin boyun eğici davranışların artmasıyla beraber problem çözme süreçlerine olumsuz etki olduğu görülmüştür. Problem çözme süreçleri olumsuz etkilenen bu evli kişilerde de evlilik doyumunun karşılanmadığı saptanmıştır.

Curun (2006) tarafından yürütülen evli çiftlerin yüklemeleri, iletişim süreçleri ve cinsiyet rollerinin evlilik doyumunu ile ilişkisini incelediği araştırmada bireylerin birbirlerine davranış yüklemeleri ve çatışma durumunda ki iletişim süreçlerinin evlilik doyumunu etkilediği görülmektedir.

Evli çiftler üzerinde yapılan literatürde yer alan araştırmalar mevcuttur. Şendil ve Korkut (2008) evli çiftlerdeki çift uyumu ve evlilik çatışmasının demografik özellikler açısından incelenmesi adı altında yürütülen araştırma da 112 evli kadın ve 59 evli erkek ele alınmıştır. Evlilikte çatışmaların ve çiftlerin anlaşmasını demografik özellikler ile ele alınıp yapılan bu araştırma sonucuna göre eğitim ve ekonomik seviyelerinin düşük olduğu kişilerde çift uyumu daha düşüktür. Aşk evliliği yapan bireylerin görücü usulü evlilik yapan bireylere göre evlilik çatışmasının az olduğu yordandır.

Güler (2010) engelli çocuğa sahip ebeveynlerinin evlilik doyumlarının çeşitli değişkenlere göre incelendiği araştırmada engelli çocuğa sahip 192 ebeveyn ele alınmıştır. 66 kişi erkek (baba) 126 kadın (anne) katılım sağlamıştır. Araştırma sonucuna göre engelli çocuğa sahip olan bireylerin evlilik doyumunu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Evlilik doyumunu üzerinde ele alınan demografik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Kansız ve Arkar (2011), evli bireylerin kişilik özellikleri ve evlilik doyumunu arasındaki ilişkisi incelenen araştırma da İzmir’de demografik ölçütlere uygun evli 55 çift seçilmiştir. Mizaç ve Karakter Ölçeği ve Çift Ölçeği ile yürütülen araştırmada evli çiftlerin evlilik doyumları ödül bağımlılığı ile bağlantılı olduğu saptanmıştır.

Kubat (2012) evli kişilerde aldatma davranışı ve evlilik doyumu arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada evli 80 kadın ve evli 86 erkek ele alınmıştır. Yapılan araştırmada aldatma eğilimi ve evlilik doyumu arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir. Ele alınan demografik özellikler doğrultusunda da bireylerin cinsiyeti, evli kalma süreleri, çocuk sayıları gibi faktörlerinde evlilik doyumu ile anlamlı bir ilişkisi olduğu görülmüştür.

Kodan (2013) evli bireylerin evlilik kalitesi toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkilerin incelenmesinde yapılan araştırma da 639 evli kişi üzerinde yürütülmüştür. Araştırma sonucuna göre kişilerin evlilik kalitesi ve rollere ilişkin tutumlar ve yaşam doyumu ilişkili olduğu yordanmıştır.

Canbulat ve Çankaya (2014) evli bireylerin öznel iyi olma düzeylerinin yordanması adı altında üretilen araştırmada 181 evli kadın ve 136 evli erkek ele alınmıştır. Evli bireyler en az bir yıl boyunca evli olan bireylerdir. Evli bireylerin sorunları çözme kabiliyeti, evlilik doyumunun kişilerin öznel iyi olma seviyelerini açıklamaktadır. Sorunları çözme kabiliyetinin ve evlilik doyumunun kişilerde öznel iyi olma ile anlamlı ilişkisi olduğu gözlenmiştir.

Durmuş ve Baba (2014) evli çiftlerin duygusal zekâ düzeyleri ile evlilik uyumlarının karşılaştırılması araştırmasında 220 evli çift ele alınmıştır. Araştırma sonucuna göre evli bireylerin duygusal zekâ seviyeleri erkek ve kadın arasında bir fark olmadığı görülmüştür. Kadınların evlilik uyum seviyeleri erkeklere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. 11-21 yıl evli olan bireylerde ise duygusal zekanın evlilik uyumunun yordayıcısı olduğu gözlenmiştir.

Bektaş ve Özben (2016) evli bireylerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin bazı sosyo- demografik değişkenler açısından incelendiği araştırmada 485 evli kadın ve 350 evli erkek ele alınmıştır. Evli kişilerin sosyo-demografik değişkenler açısından psikolojik dayanıklılık seviyesinin farklılık gösterip göstermediği ele alınmıştır. Yapılan araştırma sonucunda kişilerin psikolojik sağlamlık süreçleri ile eğitim ve ekonomik refah düzeyleri arasında anlamlı ilişki olduğu görülmüştür.

Kendir ve Demirli (2016) evlilik doyumu ve ebeveyn tutumu arasında incelenen araştırmada 200 evli kadın 200 evli erkek ele alınarak araştırma yürütülmüştür. Yapılan

araştırmada ebeveynlerin çocukları üzerinde edindikleri tutum ve yargılar kişinin ileri ki evlilik sürecinde nasıl bir etkisi olduğunu ve kişilerin kendi evlilik doyumlarını karşılayabilme durumları ele alınmıştır. Demokratik tutum sergileyen ebeveyne sahip bireylerin evlilik doyumlarında anlamlı ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Otoriter ebeveynlere sahip bireylerin evlilik doyum ile ilişkisiz olduğu gözlenmiştir.

Irmak (2017) yüksek kaygı ve depresyon düzeyinin evlilik yaşamı ile ilişkisinin değerlendirilmesi çalışmasında 18 yaş ve üzeri evli olan 263 kişiyi ele alarak yaptığı araştırmasında evli kişilerin evlilik içi yaşantılarının depresyon ve kaygı süreçleriyle ilişkisini açıklamaktadır. Evlilikte bağlanma türlerinin depresyon ve kaygı arasında bağlantılı olduğu gözlenmiştir. Güvenli bağlanma türüyle iletişim kuran bireylerin evliliklerinde depresyon ve kaygı diğer bağlanma türlerine göre daha az görülmüştür.

Öztahtacı (2017) evli kadınlarda evlilik doyumu, yetişkin bağlanma stilleri ve depresyon düzeyinin ilişkisinin incelenmesi araştırmasında 340 evli kadın ile görüşme sağlanmıştır. Yapılan görüşme ve araştırma sonuçları doğrultusunda bağlanma stilleri ve depresyon arasında ilişki olduğu görülmüştür. Depresyon ve evlilik doyumu arasında da ilişki olduğu görülmüştür.

Kavak (2018), evlilik doyumu ve evli bireylerde çatışma yönetimi araştırmasında 366 evli kadın ve 334 evli erkek ele alınmıştır. Çatışma yönetimlerin evlilik doyumu üzerindeki etkisini inceleyen bu çalışmada evlilik doyumu düşük olan evli bireylerde çatışma süreçlerinin düşmanca çatışma yöntem biçiminin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Evlilik doyumu yüksek olan evli bireylerde ise en sık rastlanan çatışma yönteminin ise onaylanan çatışma yöntemi olduğu gözlenmiştir.

Çatal ve Kalkan (2019) tarafından yürütülen evli bireylerin değerleri, evlilik doyumları ve evlilik tipleri arasındaki ilişkiyi incelenen çalışmada Samsun şehrinde yaşayan 268 evli kadın ve 189 evli erkek ele alınmıştır. Evlenme şeklinin evlilik doyumu üzerinde pozitif yönde anlamlı bir ilişkisi olduğu gözlenmiştir. Evlilik değerlerinin de evlilik doyumunu yordadığı da gözlenmiştir.

Kanburoğlu (2019) evli kadınlarda evlilik yaşı ve evlenme biçiminin evlilik doyumu ve depresyon düzeyine olan etkisi araştırmasında değişkenler arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Evlilik stili depresyon seviyesini ve doyumu etkilediği gözlenmiştir. Üstelik evlilik için yaş arttıkça doyumunda arttığı yordandır.

Özşirin (2019) evli çocuklu çiftler ile evli çocuksuz çiftlerin evlilik doyumu ve depresyon düzeylerinin karşılaştırılması araştırmasında 50 çocuklu çift ve 50 çocuksuz çift üzerinden araştırma sağlanmıştır. Evlilik Doyum Ölçeğinden alınan puanlamaya göre iki grup arasında doyuma yönelik fark bulunmuştur. Depresyon ve evlilik doyumu arasında iki grup tarafından alınan puanlamaya göre demografik değişkenlerin doyumu ve depresyon seviyelerinde anlamlı ilişkisi olduğu görülmüştür.

Öz ve Tatar (2020) evlilik doyumu ile depresyon, mutluluk ve psikolojik iyi oluş arası ilişkide evlilik süresinin aracı rolünü incelediği çalışmada 404 kişiyle çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre flört sürecinin evlilik doyumu, psikolojik iyi oluş ve depresyon arasında ilişkisi olduğu gözlenmiştir. Evlilik öncesi iletişimin ilişkilerde yordayıcı bir etken olduğu da görülmüştür.

Çizmecioğlu (2020) evlilik olgunluğu ve evlilik beklentisi arasındaki ilişkinin incelenmesi araştırmasında 376 kişi katılım sağlamıştır. Evlilik olgunluğunun oluşabilmesi için evlilik içi görevlerin yerine getirilmesi ve karşılanabilmesi mümkün olan beklentilerin olması gerektiğini ve iki değişken arasındaki ilişkiyi inceleyen bu çalışmada değişkenler arası anlamlı ilişki bulunmuştur.

Demirtaş (2021), evli kişilerde eş desteği, sorun çözme becerileri, evlilik doyumu ve depresyon ilişkisini incelediği çalışmada 264 kadın ve 126 erkek ele alınmıştır. Araştırma sonucuna göre bu değişkenlere etki eden demografik değişkenler olduğu görülmüştür. Bireylerin birbirlerine olan desteği, sorun çözme süreçlerinin olumlu yönde olması durumunda depresyon ve evlilik puanlarıyla anlamlı ilişkisi olduğu görülmüştür. Evli çiftler arasında yaşanan problemlerde bireyler dayanışma içerisinde yaşanan çatışmalarda sorun çözme süreçlerinin olumlu olması doğrultusunda evlilik doyumunun karşılanabileceği yordandığıdır.

Karagüven ve Bal (2023) üniversite öğrencilerinin evlilik beklentileri ve cinsiyet rollü tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi adı altında yürütülen çalışmada 511 kişi ele alınmıştır. 399 kadın ve 112 erkek olmak üzere ele alınan çalışmada demografik değişkenlerin evlilik beklentisi ve tutumlara etkisi de ele alınmıştır. Araştırma sonucuna göre değişkenler arasındaki anlamlı ilişki olduğu gözlenmiştir.

BÖLÜM III

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nicel araştırma dizaynı kullanılmıştır. Bu çalışmada evli çiftlerin evlilik doyumu, evlilik beklentisi ve depresyon düzeylerinin arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlı bir çalışmadır. Araştırma, ilişkisel tarama modeli şeklinde hazırlanmıştır. İlişkisel tarama modeli yani korelasyon tarama modeli iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını belirlemeyi amaçlayan tarama yaklaşımına denir. İlişkisel tarama modelinde; değişkenlerin birlikte değişip değişmediği, değişme varsa bunun nasıl olduğunu saptanmaya çalışılır (Karasar,2011).

Araştırmanın Örneklemi

Çalışma evreni, 18 yaş üstü evli olan çiftler olarak ele alınmıştır. Evrenin içinden örneklem seçimi amaçsal örnekleme yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Evrenin içinden örneklem yöntemi olarak 18 yaş üstü evli çiftlerin tam olarak sayısı bilinmediği için bilinmeyen örneklem yöntemi formülü kullanılmaktadır. Bilinmeyen örneklem formülü neticesinde 384 kişiye ulaşılması hedeflenmiştir. Araştırmada değişkenler evli çiftler, evlilik doyumu, evlilik beklentisi ve depresyon olmak üzere dört değişken ele alınmıştır.

Araştırma sürecinde ele alınan örnekleme yer alacak kişi sayısını belirleyip verileri toplamak için evreni bilinmeyen örneklem formülü kullanılmıştır (Büyüköztürk & diğ., 2008).

Örneklem sayısı :

n:Örnekleme alınacak birey sayısı

p:İncelenen olayın görülüş sıklığı (gerçekleşme olasılığı)

q:İncelenen olayın görülmeşiş sıklığı (gerçekleşmeme olasılığı)

z:Belirli bir anlamlılık düzeyinde, z tablosuna göre bulunan teorik değer

d:Olayın görülüş sıklığına göre kabul edilen örnekleme hatasıdır.

$$n = \frac{z^2 \cdot p \cdot q}{d^2} \quad n = \frac{(1.96)^2 \cdot 0.50 \cdot 0.50}{(0.05)^2} = 384$$

Tablo 1.

Evli bireylerin sosyo-demografik özellikleri

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	219	56,15
Erkek	171	43,85
Eğitim durumu		
İlköğretim	40	10,26
Lise	104	26,67
Üniversite	189	48,46
Lisansüstü	57	14,62
Yaş		
25 yaş ve altı	113	28,97
26-34 yaş	187	47,95
35 yaş ve üstü	90	23,08
Evlilik süresi		
1 yıl ve altı	93	23,85
2-3 yıl	105	26,92
4-5 yıl	64	16,41
6 yıl ve üstü	128	32,82
Çocuk sayısı		
Çocuksuz	154	39,49
Bir çocuk	99	25,38
İki çocuk	78	20,00
Üç ve üzeri	59	15,13
Evlilik sayısı		
Bir	382	97,95
İki	8	2,05
Eşin evlilik sayısı		
Bir	379	97,18
İki	11	2,82
Evlilik şekli		
Aşk evliliği	278	71,28
Mantık evliliği	34	8,72
Görücü usulü	60	15,38
Yakın akraba evliliği	18	4,62

Tablo 1.'de araştırmaya dahil olan evli bireylerin sosyo-demografik özelliklerinin dağılımları verilmiş olup, %56,15'i kadın, %48,46'sı üniversite mezunu, %47,95'i 26-34 yaşında, %26,92'si 2-3 yıllık, %32,82'si 6 yıl ve üstü süredir evli, %39,49'u

çocuksuzdur. Evli bireylerin %97,95'inin tek evlilik yaptığı, %97,18'inin eşinin tek evlilik yaptığı, %71,8'inin aşk evliliği yaptığı görülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak Evlilik Doyumu Ölçeği (EDÖ), Evlilik Beklentisi Ölçeği (EBÖ), Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ) ve Kişisel Bilgi Formu ile sınırlıdır.

Kişisel Bilgi Formu (EK-1)

Araştırmacı tarafından oluşturulan bu formda katılımcıların cinsiyetleri, yaş, eğitim durumu, evlilik süreleri, evlilik sayıları, çocuk varlığı ve sayısı, maddi gelirleri ve evlilik şekillerini kapsayan 9 soru içermektedir.

Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ) (EK-2)

Evli kişilerin yaşamış oldukları evlilik süreçlerinde evlilik doyumlarını belirlemek amacıyla Çelik ve Yazgan- İnanç (2009) tarafından geliştirilmiştir. Evlilik Doyum Ölçeği 13 sorudan oluşmaktadır. Ölçek sonucu değerlendirilmesinde en yüksek puanlara sahip bireylerde yüksek evlilik doyumunu ifade etmektedir. Ölçek; aile, cinsellik ve benlik kavramları üzerine yönelik üç farklı bilgiyi aktarmaktadır. Ölçek "Bana hiç uygun değil" ve "Bana tamamen uygun" arasında belirlenen seviyelere göre Likert tip değerlendirmeyi içermektedir. Ölçekteki 5 soru olumlu, 8 olumsuz soruları içermektedir. Evlilik Doyum Ölçeğinin güvenirlik çalışmalarında ölçek ve ölçeğin alt boyutlarının korelasyonları gözlemlenerek .27 ile .58, aile boyutunun .59 ile .71, cinsellik boyutunun .49 ile .73, benlik alt boyutunun .49 ve .67 olduğu ifade edilmektedir. İç tutarlık katsayısını .79, aile alt boyutunun iç tutarlılık katsayısını .83, cinsellik alt boyutunun iç tutarlılık katsayısının .83, cinsellik iç tutarlılık katsayısının .81, benlik alt boyutunun iç tutarlılık katsayısının .5 olduğu ifade edilmektedir (Özbek, 2018).

EDÖ, aile alt ölçeği korelasyon .59 ile .71; Cronbach alfa iç tutarlılık kat sayısı .83; cinsellik alt ölçeği madde toplam puan korelasyonları .59 ile .71; Cronbach alfa iç tutarlılık kat sayısı .83; cinsellik alt ölçeği madde toplam puan korelasyonları .49-73. Cronbach alfa iç tutarlılık .81; benlik alt ölçeği madde toplam puan korelasyonları .49 ile

.67 Cronbach alfa iç tutarlık .75 arasında değişmektedir. Cronbach alfa iç tutarlık kat sayısı '1'e yaklaştıkça ölçek maddelerinin aynı niteliği ölçme oranı yükselmektedir (Özgüven, 1994). İç tutarlık kat sayısı ortalama en az .70 olması gerekmektedir. Her üç alt ölçeğin Cronbach alfa değeri 70 ve üzeridir. Maddelerin toplam puan korelasyonlarının en az .20 olması gerekmektedir (Tavşanlı, 2002).

EDÖ'nün alt ölçeklerinin test tekrar test analizleri sonucunda elde edilen güvenilirlik katsayıları aile alt ölçeği için .80, cinsellik alt ölçeği için .83, benlik alt ölçeği için ise .74 olduğu ifade edilmektedir. Bu değerlendirmelerin belirli süre içerisinde uygulanması durumunda kararlık gösterebileceğini ifade etmektedir (Çelik, 2006).

Evlilik Beklentisi Ölçeği (EBÖ) (EK-3)

EBÖ, evli bireylerin evlilik beklentilerini saptamak amaçlı geliştirilen ölçeği Jones ve Nelson tarafından 1996 yılında geliştirilmiştir (Öz Sosyal & diğ., 2016). Öz Sosyal, Uz baş ve Aysan (2016) aracılığıyla Türkçe uyarlanması yapılmıştır. Ölçek, 40 maddeden oluşmaktadır. Likert tipi olan ölçek; Tamamen Katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum, Tamamen Katılıyorum şeklinde oluşmaktadır. Ölçekten en düşük 40, en yüksek 120 puan alınabilmektedir. 0-85 puan aralığı kötümser beklenti, 86-96 puan aralığı gerçekçi beklenti, 97-120 puan aralığı idealist beklenti olarak sınıflandırılmıştır (Jones ve Nelson, 1996).

EDÖ, Türkçe uyarlanmasında Dokuz Eylül Üniversitesi'nde eğitim gören toplam 440 üniversite öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirilen araştırma da gerçekleştirilmiştir. Dil geçerlilik katsayısı .98 olarak bulunmuştur. Cronbach- Alpha iç tutarlılık kat sayısı .93 bulunmuştur. Araştırma sürecinde bir gruba 4 hafta aralıkla ölçek tekrar uygulanmış ve bu iki sonucu doğrultusunda korelasyon katsayısı hesaplanması sağlanmıştır. Test- tekrar korelasyon katsayısı ise .97 olarak ifade edilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda Cronbach's Alfa güvenilirlik katsayısı .84 olarak ifade edilmektedir (Güler, 2011).

Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ) (EK-4)

Beck tarafından 1961 yılında geliştirilmiş olan BDÖ, bireyin duygu, düşünce ve somatik süreçlerini incelemektedir. Bireyin bilişsel süreçlerini de inceleyen ölçek,

bireyin depresyon belirtilerini ve aşamasına dair bilgi aktarmaktadır. BDÖ, 21 sorudan oluşmaktadır. 2 soru duygu, 11 soru biliş, 2 soru davranış, 5 soru bedensel belirtiler, 1 soru kişilerarası ilişkiye dair bilgi vermektedir. Her soruya 0,1,2,3 olmak üzere puan aralığında değerlendirilmektedir. 0-63 arası değerlendirme sağlanmaktadır. 0-9 minimal depresyon, 10-18 hafif depresyon, 19-29 orta depresyon, 30-63 şiddetli depresyon olarak değerlendirilmektedir (Sorias, 1998).

BDÖ'nün Türkçe uyarlanmasını Teğın yapmıştır (Teğın,1987). Türkçe uyarlamasını bağımsız olarak yapan diğer kişi Hisli (1989) tarafından yapılmıştır. Teğın (1980), iki ayrı güvenilirlik kat sayısını üniversite öğrencileri için .78, 30 depresif hasta için .61 ve iki hafta aralıklarla yaptığı test tekrar güvenilirlik kat sayısını .65 olarak bulmuştur. Beck Depresyon Ölçeği ile Depresyonda Bilişsel Tepkiler Ölçeği arasındaki korelasyon kat sayılarını normal, depresif ve şizofrenik bireylerde sırayla .20, .52 ve .33 olduğu ifade edilmiştir (Teğın, 1987).

Çalışma Planı ve Süreci

Araştırmaya başlamadan önce Ekim 2022 tarihinde Evlilik Doyumu Ölçeği, Evlilik Beklentisi Ölçeği ve Beck Depresyon Ölçeğini geliştiren veya Türkçeye uyarlayan araştırmacılardan gerekli izinler alınmıştır.

Kasım 2022 tarihinde Yakın Doğu Üniversitesi Etik Kurul Komisyonu'na araştırma konumu taraflarına sunup Etik Kurul izni alınmıştır. Araştırma konum onay alınması durumunda araştırmaya başlanmıştır.

Aralık 2022 tarihinde araştırma süreci başlanmıştır ve kullanılacak ölçekler Google Form ile düzenlenmiştir. Google form üzerinden oluşturulduktan sonra katılımcılara gönüllülük esası doğrultusunda aktarım sağlanmaktadır. Sosyal medya platformlarından mail, facebook, whatsapp gibi ağlar aracılığıyla paylaşım yapılmaktadır. Ölçeklerin total sorularının cevaplanma süresi 20-25 olmaktadır.

Araştırma dahilinde yapılan araştırmalar Ocak 2023 tarihinden itibaren başlanmıştır. Gönüllü 384 katılımcıya Nisan 2023 tarihinde tamamlanmıştır.

İstatistik analizleri ve literatür çalışmaları Mayıs 2023 tarihinde tamamlanmıştır.

Veri Analizi

Araştırma verilerin Sosyal Bilimler için İstatistik Paket Programı (SPSS) 26. ile çözümlenmiştir.

Tablo 2.

Evlü Bireylerin EDÖ, EBÖ ve BDÖ Puanlarının Alfa Katsayıları

	Cronbach Alfa	Madde Sayısı
Evlilik Doyumu Ölçeği(EDÖ)	0,677	13
Evlilik Beklentisi Ölçeği(EBÖ)	0,879	40
Beck Depresyon Ölçeği(BDÖ)	0,912	21

Evlü bireylerin Evlilik Doyumu Ölçeği (EDÖ), Evlilik Beklentisi Ölçeği (EBÖ), Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ) yanıtlarının güvenilirliği Cronbach Alfa testiyle incelenmiş ve alfa katsayıları EDÖ için 0,677, EBÖ için 0,879 ve BDÖ için 0,912 bulunmuştur.

Araştırmadaki evlü bireylerin sosyo-demografik özellikleri için frekans analizi bulguları, EDÖ, EBÖ ve BDÖ puanları için tanımlayıcı istatistikler verilmiştir.

Tablo 3.

Evlü Bireylerin EDÖ, EBÖ ve BDÖ Puanlarının Normallik Testleri

	Kolmogorov-Smirnov(a)				
	Değer	sd	p	Çarpıklık	Basıklık
Benlik	0,206	390	0,000	-0,70	0,66
Cinsellik	0,171	390	0,000	-1,22	1,39
Aile	0,084	390	0,000	0,01	-1,10
Evlilik Doyumu Ölçeği(EDÖ)	0,047	390	0,039	-0,14	-0,54
Evlilik Beklentisi Ölçeği(EBÖ)	0,141	390	0,000	-1,25	1,38
Beck Depresyon Ölçeği(BDÖ)	0,092	390	0,000	0,31	-0,62

Tablo 2.'de araştırmadaki evlü bireylerin Evlilik Doyumu Ölçeği (EDÖ), Evlilik Beklentisi Ölçeği (EBÖ), Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ) puanlarının normallik testleri

için yapılan Kolmogorov-Smirnov testi bulgularına göre verilerin normal dağılmadığı belirlenmiş ancak çarpıklık ve basıklık değerlerinin $\pm 1,5$ arasında olmasından dolayı normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir. Tabachnick ve Fidell (2013) çarpıklık ve basıklık değerlerinin $\pm 1,5$ arasında olması durumunda verilerin normal dağılıma uyacağını belirtmiştir.

Araştırmada yapılan karşılaştırmalarda iki grup için t testi kullanılırken, ikiden fazla grup için ANOVA kullanılmış ve ileri analizler için Tukey testi yapılmıştır. Evlilik Doyumu Ölçeği (EDÖ), Evlilik Beklentisi Ölçeği (EBÖ), Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ) puanları arasındaki ilişkiler Pearson testiyle saptanmış ve çok değişkenli regresyon analizleri kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

Bulgular

Tablo 4.

Evli Bireylerin EDÖ, EBÖ ve BDÖ Puanları

	n	$\bar{x}$	s	Min	Max
Benlik	390	9,79	1,82	3	15
Cinsellik	390	18,51	2,92	8	25
Aile	390	14,81	5,92	5	25
Evlilik Doyumu Ölçeği(EDÖ)	390	43,11	7,80	22	58
Evlilik Beklentisi Ölçeği(EBÖ)	390	101,20	12,75	62	122
Beck Depresyon Ölçeği(BDÖ)	390	17,56	12,55	0	63

Tablo 3.'de araştırmadaki evli bireylerin Evlilik Doyumu Ölçeği, Evlilik Beklentisi Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği puanları için tanımlayıcı istatistikler verilmiş olup, evli bireylerin Evlilik Doyumu Ölçeğindeki benlikten $9,79 \pm 1,82$ puan, cinsellikten $18,51 \pm 2,92$ puan ve aileden $14,81 \pm 2,92$ puan aldıkları Evlilik Doyumu Ölçeği genelinden ise $43,11 \pm 7,80$ puan aldıkları görülmüştür. Evli bireyler Evlilik Beklentisi Ölçeğinden $101,20 \pm 12,75$ puan, Beck Depresyon Ölçeğinden ise $17,56 \pm 12,55$ puan almıştır.

Tablo 5.

Evli Bireylerin EDÖ, EBÖ ve BDÖ Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırma Sonuçları

	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	s	t	p
Benlik	Kadın	219	9,77	1,82	-0,190	0,849
	Erkek	171	9,81	1,83		
Cinsellik	Kadın	219	18,75	2,75	1,845	0,066
	Erkek	171	18,20	3,12		
Aile	Kadın	219	14,78	6,10	-0,101	0,919
	Erkek	171	14,84	5,71		
Evlilik Doyumu Ölçeği	Kadın	219	43,31	8,17	0,568	0,571
	Erkek	171	42,85	7,30		
Evlilik Beklentisi Ölçeği	Kadın	219	101,86	11,95	1,159	0,247
	Erkek	171	100,35	13,69		
Beck Depresyon Ölçeği	Kadın	219	15,93	12,24	-2,922	0,004*
	Erkek	171	19,64	12,67		

* $p < 0,05$ (*t testi*)

Tablo 4.'te araştırmadaki evli bireylerin cinsiyete göre Evlilik Doyumu Ölçeği, Evlilik Beklentisi Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği puanları karşılaştırma sonuçları verilmiştir.

Evli bireylerin cinsiyete göre Evlilik Doyumu Ölçeği genelinden, ölçekteki benlikten, cinsellikten ve aileden aldığı puanlar arasında anlamlı fark yoktur ($p > 0,05$). Erkek ve kadınların Evlilik Doyumu Ölçeği genelinden, ölçekteki benlikten, cinsellikten ve aileden aldığı puanlar benzerdir.

Araştırmaya alınan evli bireylerin cinsiyete göre Evlilik Beklentisi Ölçeğinden aldığı puanlar arasında anlamlı fark yoktur ($p > 0,05$). Erkek ve evli bireylerin Evlilik Beklentisi Ölçeği puanları benzer bulunmuştur.

Evli bireylerin cinsiyete göre Beck Depresyon Ölçeğinden aldığı puanlar arasında anlamlı fark vardır ($p < 0,05$). Erkeklerin Beck Depresyon Ölçeğinden aldığı puanlar kadınlardan fazla bulunmuştur.

Tablo 6.

Evli Bireylerin EDÖ, EBÖ ve BDÖ Puanlarının Yaşa Göre Karşılaştırma Sonuçları

	Yaş	n	$\bar{x}$	s	Min	Max	F	p	Fark
Benlik	25 yaş ve altı	113	9,80	1,77	5	15	0,141	0,868	
	26-34 yaş	187	9,82	1,82	4	15			
	35 yaş ve üstü	90	9,70	1,89	3	14			
Cinsellik	25 yaş ve altı	113	19,08	2,26	12	23	10,309	0,000*	1-3
	26-34 yaş	187	18,73	2,78	8	23			
	35 yaş ve üstü	90	17,34	3,60	9	25			
Aile	25 yaş ve altı	113	14,69	5,84	5	25	0,369	0,692	
	26-34 yaş	187	15,06	5,95	5	25			
	35 yaş ve üstü	90	14,43	6,03	5	25			
Evlilik	25 yaş ve altı	113	43,57	7,62	22	58	2,579	0,077	
Doyumu	26-34 yaş	187	43,61	7,59	22	58			
Ölçeği	35 yaş ve üstü	90	41,48	8,30	23	57			
Evlilik	25 yaş ve altı	113	102,22	11,93	62	122	1,053	0,350	
Beklentisi	26-34 yaş	187	101,33	12,63	62	122			
Ölçeği	35 yaş ve üstü	90	99,63	13,93	62	118			
Beck	25 yaş ve altı	113	14,89	11,32	0	46	4,854	0,008*	1-2
Depresyon	26-34 yaş	187	17,84	13,37	0	63			1-3
Ölçeği	35 yaş ve üstü	90	20,31	11,70	0	41			2-3

* $p < 0,05$ (ANOVA)

Tablo 4.'te evli bireylerin yaşa göre Evlilik Doyumu Ölçeği, Evlilik Beklentisi Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği puanları karşılaştırma sonuçları gösterilmiştir.

Araştırmada yer alan evli bireylerin yaşa göre Evlilik Doyumu Ölçeği genelinden, ölçekteki benlikten ve aileden aldığı puanlar arasında anlamlı fark yokken ($p > 0,05$), cinsellikten aldığı puanlar arasında anlamlı fark vardır ($p < 0,05$). 25 yaş ve altı evli bireylerin cinsellikten aldığı puanlar 35 yaş ve üstü bireylerden fazladır.

Evli bireylerin yaşa göre Evlilik Beklentisi Ölçeğinden aldığı puanlar arasında anlamlı fark yoktur ($p > 0,05$). 25 yaş altı, 26-34 yaş ve 35 yaş ve üstündeki evli bireylerin Evlilik Beklentisi Ölçeğinden aldığı puanlar benzerdir.

Araştırma örnekleminde bulunan evli bireylerin yaşa göre Beck Depresyon Ölçeğinden aldığı puanlar arasında anlamlı fark vardır ($p < 0,05$). 25 yaş ve altındaki evli bireylerin Beck Depresyon Ölçeğinden aldığı puanlar 26-34 yaş arasında ve 35 yaş ve üstündeki evli bireylerden azdır. 26-34 yaş arasındaki evli bireylerin Beck Depresyon Ölçeğinden aldığı puanlar 35 yaş ve üstündekilerden azdır.

Tablo 7.

Evli Bireylerin EDÖ, EBÖ ve BDÖ Puanlarının Eğitime Göre Karşılaştırma Sonuçları

	Eğitim	n	$\bar{x}$	s	Min	Max	F	p	Fark
Benlik	İlköğretim	40	9,23	1,86	6	15	3,031	0,029*	1-3
	Lise	104	9,54	2,00	3	13			1-4
	Üniversite	189	9,95	1,73	5	14			
	Lisansüstü	57	10,11	1,63	7	15			
Cinsellik	İlköğretim	40	17,65	3,15	9	22	5,551	0,001*	1-3
	Lise	104	17,82	3,22	9	25			1-4
	Üniversite	189	19,06	2,49	9	23			
	Lisansüstü	57	18,56	3,20	8	22			
Aile	İlköğretim	40	12,13	5,36	5	25	9,344	0,000*	1-3
	Lise	104	13,27	5,66	5	25			1-4
	Üniversite	189	15,54	5,92	5	25			2-3
	Lisansüstü	57	17,05	5,55	5	25			2-4
Evlilik Doyumu Ölçeği	İlköğretim	40	39,00	6,77	28	58	12,547	0,000*	1-3
	Lise	104	40,63	7,35	23	57			1-4
	Üniversite	189	44,56	7,72	22	58			2-3
	Lisansüstü	57	45,72	7,31	22	57			2-4
Evlilik Beklentisi Ölçeği	İlköğretim	40	97,58	14,76	62	118	1,556	0,200	
	Lise	104	100,54	12,64	62	118			
	Üniversite	189	102,05	11,37	62	122			
	Lisansüstü	57	102,12	15,35	62	122			
Beck Depresyon Ölçeği	İlköğretim	40	23,25	11,42	3	41	5,837	0,001*	1-3
	Lise	104	19,55	13,04	0	63			1-4
	Üniversite	189	16,26	12,32	0	57			2-4
	Lisansüstü	57	14,23	11,54	0	47			

* $p < 0,05$ (ANOVA)

Tablo 6.'da verilen ANOVA sonuçları incelendiğinde, evli bireylerin eğitime göre Evlilik Doyumu Ölçeği genelinden, ölçekteki benlikten, cinsellikten ve aileden aldığı puanlar arasında anlamlı fark vardır ($p < 0,05$). İlköğretim mezunlarının benlikten ve cinsellikten aldığı puanlar lisans ve lisansüstü mezunlarından azdır. İlköğretim ve

lise mezunlarının Evlilik Doyumu Ölçeği genelinden ve aileden aldığı puanlar lisans ve lisansüstü mezunlarından azdır

Araştırmaya dahil olan evli bireylerin eğitime göre Evlilik Beklentisi Ölçeğinden aldığı puanlar arasında anlamlı fark yoktur ($p>0,05$).

Araştırmaya katılmış olan evli bireylerin eğitime göre Beck Depresyon Ölçeğinden aldığı puanlar arasında anlamlı fark vardır ($p<0,05$). İlköğretim mezunlarının Beck Depresyon Ölçeğinden aldığı puanlar lisans ve lisansüstü mezunlarından fazladır. Ayrıca lise mezunları Beck Depresyon Ölçeğinden lisansüstü mezunlarına göre fazla puan almıştır.

Tablo 8.

Evli Bireylerin EDÖ, EBÖ ve BDÖ Puanlarının Evlilik Süresine Göre Karşılaştırma Sonuçları

	Evlilik süresi	n	$\bar{x}$	s	Min	Max	F	p	Fark
Benlik	1 yıl ve altı	93	9,76	1,70	5	15	0,667	0,573	
	2-3 yıl	105	9,94	1,84	5	15			
	4-5 yıl	64	9,89	1,71	5	13			
	6 yıl ve üstü	128	9,63	1,94	3	14			
Cinsellik	1 yıl ve altı	93	18,97	2,50	9	23	4,605	0,004*	1-4
	2-3 yıl	105	18,79	2,51	9	23			
	4-5 yıl	64	18,94	2,56	9	23			
	6 yıl ve üstü	128	17,74	3,51	8	25			
Aile	1 yıl ve altı	93	14,83	5,61	5	25	0,075	0,974	
	2-3 yıl	105	15,02	6,01	5	25			
	4-5 yıl	64	14,64	6,50	5	25			
	6 yıl ve üstü	128	14,70	5,84	5	25			
Evlilik Doyumu Ölçeği	1 yıl ve altı	93	43,56	7,08	29	57	1,146	0,330	
	2-3 yıl	105	43,75	8,46	22	58			
	4-5 yıl	64	43,47	7,43	28	57			
	6 yıl ve üstü	128	42,07	7,88	22	57			
Evlilik Beklentisi Ölçeği	1 yıl ve altı	93	100,44	14,22	62	122	2,159	0,092	
	2-3 yıl	105	103,81	10,99	67	121			
	4-5 yıl	64	100,91	12,31	62	122			
	6 yıl ve üstü	128	99,75	13,00	62	122			
Beck Depresyon Ölçeği	1 yıl ve altı	93	16,63	10,86	0	38	0,477	0,698	
	2-3 yıl	105	18,15	13,46	0	63			
	4-5 yıl	64	18,73	14,20	0	46			
	6 yıl ve üstü	128	17,15	12,11	0	42			

* $p < 0,05$ (ANOVA)

Araştırmadaki evli bireylerin evlilik süresine göre Evlilik Doyumu Ölçeği, Evlilik Beklentisi Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği puanları karşılaştırma sonuçları gösterilmiştir.

Evli bireylerin evlilik süresine göre Evlilik Doyumu Ölçeği genelinden, ölçekteki benlikten ve aileden aldığı puanlar arasında anlamlı fark yoktur ($p>0,05$). Evli bireylerin evlilik süresine göre cinsellikten aldığı puanlar arasında anlamlı fark vardır ($p<0,05$). 1 yıl ve altı süredir evli olanların cinsellikten aldığı puanlar 6 yıl ve üstü süredir evli olan bireylerden fazladır.

Araştırmanın örneklemine dahil edilmiş olan evli bireylerin evlilik süresine göre Evlilik Beklentisi Ölçeğinden aldığı puanlar arasında anlamlı fark yoktur ($p>0,05$).

Evli bireylerin evlilik süresine göre Beck Depresyon Ölçeğinden aldığı puanlar arasında anlamlı fark yoktur($p>0,05$).

Tablo 9.

Evli Bireylerin EDÖ, EBÖ ve BDÖ Puanlarının Çocuk Sayısına Göre Karşılaştırma Sonuçları

	Çocuk sayısı	n	$\bar{x}$	s	Min	Max	F	p	Fark
Benlik	Çocuksuz	154	9,92	1,79	5	15	1,348	0,258	
	Bir çocuk	99	9,77	1,88	5	13			
	İki çocuk	78	9,86	1,70	4	14			
	Üç ve üzeri	59	9,37	1,93	3	13			
Cinsellik	Çocuksuz	154	19,36	2,20	9	23	17,254	0,000*	1-4
	Bir çocuk	99	18,38	2,98	8	23			2-4
	İki çocuk	78	18,64	2,69	11	25			3-4
	Üç ve üzeri	59	16,34	3,63	9	21			
Aile	Çocuksuz	154	15,25	5,75	5	25	0,572	0,633	
	Bir çocuk	99	14,68	6,27	5	25			
	İki çocuk	78	14,58	5,68	5	25			
	Üç ve üzeri	59	14,17	6,16	5	25			
Evlilik Doyumu Ölçeği	Çocuksuz	154	44,54	7,44	27	58	5,312	0,001*	1-4
	Bir çocuk	99	42,83	8,16	22	58			2-4
	İki çocuk	78	43,08	7,12	26	57			3-4
	Üç ve üzeri	59	39,88	8,09	23	57			
Evlilik Beklentisi Ölçeği	Çocuksuz	154	101,72	13,26	62	122	3,949	0,009*	1-4
	Bir çocuk	99	103,07	10,47	79	122			2-4
	İki çocuk	78	101,58	11,89	62	116			3-4
	Üç ve üzeri	59	96,19	14,85	62	118			
Beck Depresyon Ölçeği	Çocuksuz	154	15,47	12,12	0	63	3,906	0,009*	1-3
	Bir çocuk	99	16,91	13,74	0	57			1-4
	İki çocuk	78	20,65	11,77	0	41			2-3
	Üç ve üzeri	59	19,98	11,60	0	39			2-4

* $p < 0,05$ (ANOVA)

Tablo 8.'de araştırmadaki evli bireylerin çocuk sayısına göre Evlilik Doyumu Ölçeği, Evlilik Beklentisi Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği puanları karşılaştırma sonuçları gösterilmiştir.

Evli bireylerin çocuk sayısına göre Evlilik Doyumu Ölçeğindeki benlikten ve aileden aldığı puanlar arasında anlamlı fark yoktur ($p>0,05$). Evli bireylerin çocuk sayısına göre Evlilik Doyumu Ölçeği genelinden ve cinsellikten aldığı puanlar arasında anlamlı fark vardır($p<0,05$). Üç ve üzeri sayıda çocuklu olanların Evlilik Doyumu Ölçeği genelinden ve cinsellikten aldığı puanlar diğer katılımcılardan fazladır.

Evli bireylerin çocuk sayısına göre Evlilik Beklentisi Ölçeğinden aldığı puanlar arasında anlamlı fark vardır ($p<0,05$). Üç ve üzeri sayıda çocuklu olan katılımcıların Evlilik Beklentisi Ölçeği puanları diğerlerinden fazladır.

Evli bireylerin çocuk sayısına göre Beck Depresyon Ölçeğinden aldığı puanlar arasında anlamlı fark vardır($p<0,05$). Çocuksuz olan ve bir çocuğu olanların Beck Depresyon Ölçeğinden aldığı puanlar iki çocuğu olan ve üç ve daha fazla sayıda çocuğu olanlardan az bulunmuştur.

Tablo 10.

Evli Bireylerin EDÖ, EBÖ ve BDÖ Puanlarının Evlilik Sayısına Göre Karşılaştırma Sonuçları

	Evlilik sayısı	n	$\bar{x}$	s	M	SO	Z	p
Benlik	Bir	382	9,81	1,81	10	196,95	-1,805	0,071
	İki	8	8,63	2,07	9	126,38		
Cinsellik	Bir	382	18,53	2,92	19	196,02	-0,646	0,518
	İki	8	17,88	3,00	18	170,44		
Aile	Bir	382	14,78	5,92	15	194,92	-0,700	0,484
	İki	8	16,25	6,16	16,5	223,06		
Evlilik Doyumu Ölçeği	Bir	382	43,12	7,80	43	195,61	-0,128	0,898
	İki	8	42,75	8,00	42,5	190,44		
Evlilik Beklentisi Ölçeği	Bir	382	101,31	12,80	105	197,12	-1,965	0,049*
	İki	8	95,75	8,97	95	118,06		
Beck Depresyon Ölçeği	Bir	382	17,53	12,58	17,5	195,19	-0,376	0,707
	İki	8	19,00	11,93	19	210,31		

* $p < 0,05$ (Mann-Whitney U)

Tablo 9.'da evli bireylerin evlilik sayısına göre Evlilik Doyumu Ölçeği, Evlilik Beklentisi Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği puanları karşılaştırma sonuçları gösterilmiştir.

Evli bireylerin evlilik sayısına göre Evlilik Doyumu Ölçeğindeki benlikten, cinsellikten ve aileden aldığı puanlar arasında anlamlı fark yoktur ($p > 0,05$). Birinci evliliği olan ikinci evliliği olan katılımcıların Evlilik Doyumu Ölçeğindeki benlikten, cinsellikten ve aileden aldığı puanlar benzerdir.

Evli bireylerin evlilik sayısına göre Evlilik Beklentisi Ölçeğinden aldığı puanlar arasında anlamlı fark vardır ($p < 0,05$). Birinci evliliği olan katılımcıların Evlilik Beklentisi Ölçeği puanları ikinci evliliği olanlardan fazladır.

Evli bireylerin evlilik sayısına göre Beck Depresyon Ölçeğinden aldığı puanlar arasında anlamlı fark yoktur($p>0,05$).

Tablo 11.

Evli Bireylerin EDÖ, EBÖ ve BDÖ Puanlarının Eşin Evlilik Sayısına Göre Karşılaştırma Sonuçları

	Eşin evlilik sayısı	n	$\bar{x}$	s	M	SO	Z	p
Benlik	Bir	379	9,80	1,81	10	196,03	-0,556	0,578
	İki	11	9,36	2,06	9	177,41		
Cinsellik	Bir	379	18,51	2,94	19	195,83	-0,349	0,727
	İki	11	18,45	2,46	18	184,00		
Aile	Bir	379	14,76	5,93	15	194,64	-0,882	0,378
	İki	11	16,36	5,84	16	225,00		
Evlilik Doyumu Ölçeği	Bir	379	43,08	7,77	43	195,11	-0,406	0,685
	İki	11	44,18	8,95	43	209,09		
Evlilik Beklentisi Ölçeği	Bir	379	101,39	12,68	105	197,48	-2,040	0,041*
	İki	11	94,55	13,80	98	127,18		
Beck Depresyon Ölçeği	Bir	379	17,39	12,54	17	193,99	-1,554	0,120
	İki	11	23,18	12,25	24	247,55		

* $p<0,05$ (Mann-Whitney U)

Araştırma kapsamına alınan evli bireylerin eşinin yaptığı evlilik sayısına göre Evlilik Doyumu Ölçeği, Evlilik Beklentisi Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği puanları karşılaştırma sonuçları Tablo 10.'da yer almıştır.

Araştırma kapsamındaki evli bireylerin eşinin yaptığı evlilik sayısına göre Evlilik Doyumu Ölçeğindeki benlikten, cinsellikten ve aileden aldığı puanlar arasında anlamlı fark yoktur ($p>0,05$). Eşi bir ve iki evlilik yapan katılımcıların Evlilik Doyumu Ölçeğindeki benlikten, cinsellikten ve aileden aldığı puanlar benzer bulunmuştur.

Araştırma dahilindeki evli bireylerin eşinin yaptığı evlilik sayısına göre Evlilik Beklentisi Ölçeğinden aldığı puanlar arasında anlamlı fark olduğu ve eşi bir evlilik

yapan katılımcıların Evlilik Beklentisi Ölçeği puanlarının eşi iki evlilik yapan katılımcılardan fazla olduğu görülmüştür ($p<0,05$).

Evli bireylerin eşinin yaptığı evlilik sayısına göre Beck Depresyon Ölçeğinden aldığı puanlar arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 12.

Evli Bireylerin EDÖ, EBÖ ve BDÖ Puanlarının Evlilik Şekline Göre Karşılaştırma Sonuçları

	Evlilik şekli	n	$\bar{x}$	s	M	SO	X^2	p	Fark
Benlik	Aşk evliliği	278	9,94	1,75	11,00	206,11	9,749	0,021*	1-2
	Mantık evliliği	34	9,18	1,95	9,00	157,75			
	Görücü usulü	60	9,50	2,10	10,00	176,38			
	Yakın akraba evliliği	18	9,50	1,38	10,00	166,61			
Cinsellik	Aşk evliliği	278	18,90	2,78	20,00	212,10	24,210	0,000*	1-2
	Mantık evliliği	34	17,94	2,06	18,00	152,56			1-3
	Görücü usulü	60	17,57	3,58	18,00	165,87			1-4
	Yakın akraba evliliği	18	16,78	2,84	17,00	119,03			
Aile	Aşk evliliği	278	15,21	6,14	16,00	203,35	8,901	0,031*	1-2
	Mantık evliliği	34	13,91	5,44	13,00	178,24			1-3
	Görücü usulü	60	13,00	4,74	13,00	160,78			2-4
	Yakın akraba evliliği	18	16,28	5,90	15,50	222,56			3-4
Evlilik Doyumu Ölçeği	Aşk evliliği	278	44,05	7,87	44,00	209,47	16,198	0,001*	1-2
	Mantık evliliği	34	41,03	7,53	39,50	164,13			1-3
	Görücü usulü	60	40,07	7,04	40,00	151,51			
	Yakın akraba evliliği	18	42,56	6,61	42,50	185,69			
Evlilik Beklentisi Ölçeği	Aşk evliliği	278	103,28	11,02	106,00	210,68	18,699	0,000*	1-2
	Mantık evliliği	34	96,03	13,01	99,00	144,99			1-3
	Görücü usulü	60	95,87	16,80	103,00	168,27			1-4
	Yakın akraba evliliği	18	96,56	13,60	99,00	147,22			
Beck Depresyon Ölçeği	Aşk evliliği	278	16,34	12,32	16,00	184,12	14,825	0,002*	1-3
	Mantık evliliği	34	17,12	12,25	18,50	192,90			1-4
	Görücü usulü	60	23,00	12,60	26,00	245,13			2-3
	Yakın akraba evliliği	18	19,06	12,51	23,50	210,69			

* $p<0,05$ (Kruskal-Wallis H)

Tablo 11 incelendiğinde, evli bireylerin evlilik şekline göre Evlilik Doyumu Ölçeği genelinden, ölçekteki benlikten, cinsellikten ve aileden aldığı puanlar arasında anlamlı fark vardır ($p<0,05$). Aşk evliliği yapanların benlikten aldığı puanlar mantık evliliği yapanlardan fazladır. Aşk evliliği yapanların cinsellikten aldığı puanlar mantık evliliği, görücü usulü ve yakın akraba evliliği yapanlardan fazladır. Aşk evliliği ve yakın akraba evliliği yapanların aileden aldığı puanlar mantık evliliği yapan ve görücü usulü evlenenlerden yüksektir. Aşk evliliği yapanların Evlilik Doyumu Ölçeği genelinden aldığı puanlar mantık evliliği yapan ve görücü usulü evlenenlerden yüksektir.

Araştırmaya dahil olan evli bireylerin evlilik şekline göre Evlilik Beklentisi Ölçeğinden aldığı puanlar arasında anlamlı fark vardır ($p<0,05$). Aşk evliliği yapanların Evlilik Beklentisi Ölçeğinden aldığı puanlar mantık evliliği, görücü usulü ve yakın akraba evliliği yapanlardan fazladır.

Araştırmaya katılmış olan evli bireylerin evlilik şekline göre Beck Depresyon Ölçeğinden aldığı puanlar arasında anlamlı fark vardır ($p<0,05$). Aşk evliliği yapanların Beck Depresyon Ölçeği puanları görücü usulü ve yakın akraba evliliği yapanlardan düşüktür. Ayrıca mantık evliliği yapanların Beck Depresyon Ölçeği puanları görücü usulü evlenenlerden düşüktür.

Tablo 13.

Evli Bireylerin EDÖ, EBÖ ve BDÖ Puanlarının Aralarındaki İlişki

		Benlik	Cinsellik	Aile	Evlilik Doyumu Ölçeği	Evlilik Beklentisi Ölçeği	Beck Depresyon Ölçeği
	r	1					
Benlik	p						
	N	390					
	r	0,194	1				
Cinsellik	p	0,000*					
	N	390	390				
	r	0,333	0,132	1			
Aile	p	0,000*	0,009*				
	N	390	390	390			
Evlilik Doyumu Ölçeği	r	0,559	0,521	0,887	1		
	p	0,000*	0,000*	0,000*			
	N	390	390	390	390		
Evlilik Beklentisi Ölçeği	r	0,200	0,187	0,177	0,251	1	
	p	0,000*	0,000*	0,000*	0,000*		
	N	390	390	390	390	390	
Beck Depresyon Ölçeği	r	-0,019	-0,041	-0,111	-0,104	0,028	1
	p	0,715	0,415	0,028*	0,040*	0,578	
	N	390	390	390	390	390	390

* $p < 0,05$ (Pearson korelasyon analizi)

Tablo 12.'de evli bireylerin Evlilik Doyumu Ölçeği, Evlilik Beklentisi Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği puanlarının aralarındaki ilişkinin belirlenmesinde kullanılan Pearson testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 12.'ye göre evli bireylerin Evlilik Doyumu Ölçeği genelinden, ölçekteki benlikten, cinsellikten ve aileden aldığı puanlar ile Evlilik Beklentisi Ölçeğinden aldığı puanlar arasında istatistikî açıdan anlamlı ve pozitif korelasyonlar vardır ($p < 0,05$).

Evli bireylerin Evlilik Doyumu Ölçeği genelinden ve aileden aldığı puanlar ile Beck Depresyon Ölçeğinden aldığı puanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı ve pozitif korelasyonlar vardır ($p<0,05$).

Evli bireylerin Evlilik Beklentisi Ölçeğinden aldığı puanlar ile Beck Depresyon Ölçeğinden aldığı puanlar arasında istatistiki açıdan anlamlı korelasyon yoktur ($p>0,05$).

Tablo 14.

Evli Bireylerin EDÖ ve EBÖ Puanlarının BDÖ Puanlarını Yordayıcılığı

	Std. Olm.		Std.			F	R ²
	B	S.H.	B	t	p	p	AdjR ²
(Sabit)	20,01	5,57		3,592	0,000*	3,782	0,137
Evlilik Doyumu Ölçeği	-0,19	0,08	-0,12	-2,280	0,023*	0,015*	0,100
Evlilik Beklentisi Ölçeği	0,06	0,05	0,06	1,115	0,266		

* $p<0,05$ (Regresyon analizi)

Tablo 13.'te evli bireylerin Evlilik Doyumu Ölçeği ve Evlilik Beklentisi Ölçeği Puanlarının Beck Depresyon Ölçeği puanlarını yordayıcılığının incelendiği regresyon analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 13.'e göre evli bireylerin Evlilik Doyumu Ölçeği puanları Beck Depresyon Ölçeği puanlarını istatistiki açıdan anlamlı ve negatif yordamaktadır ($\beta=-0,12;p<0,05$). Evli bireylerin Evlilik Beklentisi Ölçeği puanlarının Beck Depresyon Ölçeği puanlarını istatistiki açıdan anlamlı yordamamaktadır ($\beta=0,06;p<0,05$).

BÖLÜM V

Tartışma

Araştırmada evli bireylerin evlilik doyumu, evlilik beklentisi ve depresyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi ele alınmıştır. Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen verilerin literatürde yer alan diğer araştırmalar ile açıklanarak tartışması ele alınmıştır. Evli bireylerin bu değişkenlere etken olabilecek eğitim durumu, cinsiyet, evlilik şekli, evlilik sayıları, çocuk sayıları ve maddi durumları da ele alınarak incelenmesi ele alınmıştır.

Bu araştırmada aşk evliliği yapanların bireylerin mantık evliliği yapan ve görücü usulü evlenen bireylere göre daha yüksek evlilik doyumuna sahip oldukları görülmüştür. Aşk evliliği yapan bireylerin görücü usulü ve yakın akraba evliliği yapan bireylere göre de depresyon düzeylerinin daha düşük olduğu görülmüştür. Evlilik doyumuna ulaşan bireylerde depresyon düzeylerinin düşük olduğu gözlenmiştir. İlgili araştırmalarda daha öncesinde tanışıp anlaşarak evlenen kişilerin görücü usulü evlenen kişilere kıyasla evlilik doyumunun daha fazla olduğu görülmüştür (İmamoğlu, 1994). Çin’de 586 evli kadın üzerinde yapılan bir araştırma sonucunda görücü evlilik türüne göre evlenen kadınların evliliğe hem daha az uyum sağladığı hem de daha az doyum aldığı görülmüştür (Xiaohe ve Whyte, 1990). Literatürde Kanburoğlu (2019), Tatar (2010) ve Ünal (2010) tarafından yapılan araştırmalarda da görücü şekilde evlenen kişilerin depresyon sürecine girme durumunun daha yüksek olduğunu ifade etmektedirler (Karlıoğlu ve Parlar, 2020).

Literatürde yapılan bir başka araştırmada ise Yelsma ve Athappily tarafından 1988 yılında yapılan araştırma da 25 kişi aşk evliliği yapan bireyler, 31 kişi mantık evliliği yapan bireyler ve 28 görücü usulü evlilik yapan bireyler ele alınmıştır. Araştırma sonucuna göre görücü usulü evlenen kişilerin aşk evliliği ve mantık evliliği yapan bireylere göre evlilik doyumunun daha fazla olduğu saptanmıştır (Çimen, 2007). Araştırma sonuçlarında olan farklılığa kültür de etken olduğundan dolayı sonuçlar da farklılık görüldüğü düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda evli bireylerin evlilik süresine göre 1 yıl ve altı süredir evli olanların cinsellikten aldığı puanlar 6 yıl ve üstü süredir evli olan bireylerden fazladır. 25 yaş ve altı evli bireylerin cinsellikten aldığı puanlar 35 yaş ve üstü bireylerden fazladır. Evlilik süresinin artmasıyla beraber bireylerin karşılıklı cinsel memnuniyetinin azaldığı gözlenmiştir. Evli bireylerin cinsellik konusunda karşılıklı memnuniyet süreçleri evlilik doyumu da etkilemektedir. Çağ ve Yıldırım (2013) tarafından yapılan araştırmada cinsel yaşam memnuniyeti evlilik doyumunu etkilediği görülmüştür. Buna destek olarak Ivy ve Memphis'in 2007 yılında yapmış olduğu araştırma sonucuna göre evlilik doyumunun cinsellik ile bir bağlantısı olduğunu ve bireylerin birbirlerini cinsel olarak memnun edemedikleri durumda evlilik ilişkilerinin olumsuz yönde ilerlediğini ifade etmiştir (Uzel, 2015).

Araştırma sonucunda çocuksuz olan ve bir çocuğu olanların iki çocuğu olan ve üç ve daha fazla sayıda çocuğu olanlar bireylere göre daha az depresyon seviyelerine rastlanmıştır. Çocuk sayısının artmasıyla beraber evli bireylerin depresyon düzeylerinin arttığı ifade edilebilmektedir. Destekleyici araştırmalarda Callan (1984) yılında yaptığı çalışmada çocuğu olmayan 50 evli birey ve çocuğu olan 41 evli bireyleri ele alarak araştırma yürütmüştür. Çocuğu olmayan kişilerin evlilik doyumunun çocuklu olan kişilere göre daha yüksek olduğunu saptamıştır. Çocuğu olan evli kişiler sorumluluğun artmasıyla beraber daha fazla problemler yaşanmasından dolayı evlilik doyumunun tam olarak karşılanmadığı gözlenmiştir (Anar, 2011). Özşirin (2019) ve Tunç (2019) tarafınca yapılan diğer araştırma sonuçlarında da çocuk sayısının fazla olan evliliklerde daha fazla depresyon belirtilerinin olduğu görülmüştür (Karlıoğlu ve Parlar, 2020).

Evli bireylerin cinsiyete göre evlilik doyumu ve evlilik beklentileri arasında fark görülmemiştir fakat depresyon testinden aldığı puanlar arasında anlamlı fark görülmüştür Erkeklerin ölçekten aldığı puanlar kadınlardan fazla bulunmuştur. Fakat literatürde Durmuşoğlu Irmak tarafından 2017 yılında yapılan araştırma da evli bireyler arasında kadınların erkeklere göre depresyon düzeyinin yüksek olduğu görülmüştür. Buna destekleyici araştırma olarak Özşirin tarafından 2019 yılında yapılan araştırmada da evli kadınların evli erkeklere göre depresyon düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır (Karlıoğlu ve Parlar, 2020).

Yapılan araştırmanın sonucuna göre evli bireylerin eğitim ve evlilik doyum arasındaki ilişki de ilköğretim mezun bireylerin alt ölçek olan cinsellikten ve aileden aldıkları puanlar lisans ve lisansüstü mezunlarına göre daha az olduğu görülmüştür. İlköğretim mezun evli bireylerin lisans ve lisansüstü mezunu olan evli bireylere göre depresyon seviyelerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Köseoğlu (2021), evli bireylerin psikolojik iyi oluş düzeyleri ve psikolojik dayanıklılıklarının evlilik doyumunda etkisinin incelenmesi adı altında yürüttüğü ve 339 evli bireyi ele alarak sağlamış olduğu araştırmasında eğitim düzeyinin evlilik doyumunda etkisi olduğu sonuca varmıştır. Araştırmaya katılan bireylerin %75'e yakın lisans ve lisansüstü mezunu bireyler katılım sağlamıştır. Araştırma sonucuna göre bireylerin psikolojik olarak iyi oluş düzeyleri de yüksek bulunmuştur. Bunun sebebi araştırmaya lisans ve lisansüstü bireylerin daha fazla katılım sağladığından ötürü de olabilir. Eğitim düzeyi yüksek olan bireylerde depresyon düzeylerinin de düşük olduğu görülmüştür.

Sorokowski ve meslektaşları (2017), 33 farklı ülkede yapılan araştırmaların incelenmesi sonucunda bireylerin eğitim düzeylerinin evlilik doyumuna büyük bir etken olacak değişken olduğunu ifade etmektedirler. Tüm kültürel faktörlerin değişmesi durumunda bile eğitim seviyesi düşük olan bireylerin evliliklerinden aldıkları doyum eğitim seviyesi yüksek olanlara göre daha düşüktür.

BÖLÜM VI

Sonuç ve Öneriler

Sonuç

Bu araştırmada evli bireylerin evlilik doyumu, evlilik beklentisi ve depresyon arasındaki ilişkiler incelenerek literatüre katkı sağlanması adına incelemeler sağlanmıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen veriler aşağıda aktarılmıştır.

Evli bireylerin cinsiyete göre EDÖ ve EBÖ ölçeklerindeki puanlamada farklılık görülmemiştir.

Erkeklerin Beck Depresyon Ölçeğinden aldığı puanlar kadınlardan fazla bulunmuştur. Evli bireylerin yaşa göre Evlilik Beklentisi Ölçeğinden aldığı puanlar arasında anlamlı fark yoktur. 25 yaş ve altındaki evli bireylerin Beck Depresyon Ölçeğinden aldığı puanlar 26-34 yaş arasında ve 35 yaş ve üstündeki evli bireylerden azdır.

Araştırmaya dahil olan evli bireylerin eğitime göre Evlilik Beklentisi Ölçeğinden aldığı puanlar arasında anlamlı fark yoktur. İlköğretim mezunlarının Beck Depresyon Ölçeğinden aldığı puanlar lisans ve lisansüstü mezunlarından fazladır. Ayrıca lise mezunları Beck Depresyon Ölçeğinden lisansüstü mezunlarına göre fazla puan almıştır. İlköğretim ve lise mezunlarının Evlilik Doyumu Ölçeği genelinden ve aileden aldığı puanlar lisans ve lisansüstü mezunlarından azdır.

Evli bireylerin evlilik sürelerine göre EDÖ, EBÖ ve BDÖ puanlama durumunda anlamlı fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Üç ve üzeri sayıda çocuklu olanların EDÖ, EBÖ ve BDÖ puanlaması arasında anlamlı farklılık görülmüştür. Üç ve üzeri daha fazla sayıda çocuğu olan kişilerin beklenti puanı ve doyum puanı daha düşük çıkmıştır. Fakat depresyon ölçeği baz alındığında çocuksuz veya bir çocuğu olanlara göre daha yüksek puanlamaya sahip olunduğu görülmüştür.

Evli bireylerin evlilik sayısına göre BDÖ ve EBÖ puanlamaları arasında farklılık görülmemiştir. Fakat EBÖ puanlamasında birinci evliliği olan katılımcıların ikinci evlilik yapan bireylere göre daha fazla olduğu görülmüştür.

Eşinin evlilik sayısına göre BDÖ ve EDÖ puanları arasında farklılık görülmemektedir. Fakat EBÖ'den alınan puanlamaya göre eşi bir evlilik yapan katılımcıların Evlilik Beklentisi Ölçeği puanlarının eşi iki evlilik yapan katılımcılardan fazla olduğu görülmüştür.

EBÖ ve EDÖ'den en fazla puan alan olan aşk evliliği olduğu görülmüştür. Fakat BDÖ puanlamasında aşk evliliği yapanların diğer evlilik türlerine göre aldığı puan düşük olduğu görülmüştür.

EDÖ alt ölçeği olan benlik, cinsellik ve aileden alınan puanlama ile EBÖ'den alınan puanlamalar arasında anlamlı ve pozitif korelasyonlar olduğu görülmektedir. EDÖ ve aile puanları ile BDÖ puanları arasında da anlamlı ve pozitif korelasyonlar olduğu görülmektedir.

EDÖ, EBÖ ve BDÖ puanlarının yordayıcılığını regresyon analiz sonuçlarına göre EDÖ ve BDÖ puanları arasında istatistiki yönden anlamlı ve negatif yordandığı saptanmıştır. EBÖ ve BDÖ puanları arasında ise anlamlı yönde yordanmadığı gözlenmiştir.

Öneriler

Literatürde evlilik doyumu, evlilik beklentisi ve depresyona yönelik başka değişkenler ele alınarak araştırmalar mevcuttur. Fakat bu üç değişkeni bir arada inceleyen literatürde araştırmalara çok fazla rastlanmamaktadır. Ülkemizde her geçen gün evlilik içi çatışmaların, kadına yönelik şiddetlerin, boşanma sayılarının artması, evlilik ile gelen ağır maddi sorumluluğu kaldıramayan kişilerin intihar girişimleri ve intihar vakalarının artması, çocuğa yönelik taciz/ tecavüz girişimlerinin olması, aldatma eğiliminin oluşması, bireylerin öznel olarak iyi olmama ve bireylerin evlilik değerlerinin zedelenmesi ile beraber evlilik doyumu karşılanmayan ve bu süreçte kişilerin psikolojik rahatsızlıklar yaşandığı düşünüldüğünde bireylerin evlilik doyumu ve beklentilerini açık bir şekilde tamamlanması adına çalışmalar ve müdahalelerin planlaması önerilebilmektedir.

Bu çalışmada çalışma grubu Türkiye ve KKTC 'deki bireyler tercih edilmiştir. Fakat her bölgeden bireye ulaşılmamıştır. Her bölgeye ulaşılabilecek bir araştırma doğrultusunda çalışmaların yapılması konuyla ilgili daha genel bilgi vereceğinden dolayı daha kapsamlı bir araştırma yapılması konusunda öneride bulunmaktadır. Böylece ülkemizde evlilik doyumuna engel olan faktörler üzerinde daha geniş bir araştırma elde edilecektir.

Evlilik doyumunu, evlilik beklentisi ve depresyon arasındaki ilişkiyi daha geniş ve daha iyi aktarılabilme adına boylamsal araştırma ile yapılabilmesi önerilebilir. Zaman aralıklarıyla yapılarak aynı kişilerle tekrardan çalışma yürütülmesi önerilir.

Klinisyenlere Yönelik Öneriler

Evlilik içi çatışmaların, doyumunu engelleyen faktörlerin, gerçekçi olmayan beklentilerin doğurduğu psikolojik problemlere yönelik çalışan klinisyenlere aile eğitimleri yapılması önerilir.

Çiftler ile çalışan klinisyenlerimize bu süreçler doğrultusunda kişilerde yaşanan psikolojik problemlere yönelik çalışmalar düzenlenmesi önerilebilir. Çiftler ile beraber evlilik beklentileri ve evlilik doyum üzerinde duyarlı aktör- partner süreciyle araştırmalar tasarlanması önerilebilir.

Evlilik doyumunu ve evlilik beklentisinin kalitesini arttırmaya yönelik yapılan araştırmalarda veya kuruluşlarda sağlıklı aile yapısı ve sağlıklı bireyler yetiştirilmesi adına seminerler oluşturabilir. Evli ve evli olmayan bireylere aile sistemini ve eşler arasındaki iletişime yönelik uzmanlar tarafından bilgilendirme sağlanabilir.

Toplumsal cinsiyet rollerinin evlilik beklentisiyle bağlantı olmasından dolayı cinsiyet rolleri, evlilik beklentisi, evlilik doyumunu ve depresyon konulu bir araştırma yapılacağı önerilebilir. Toplumsal cinsiyet rolleri üzerinde evli veya evli olmayan bireylere yönelik seminerler düzenlenebilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Bu araştırmada demografik özellikler de bireylerin evlilik stilleri, evlilik süreleri, çocuk sayısı, maddi durum, yaş, cinsiyet, maddi gelir gibi değişkenler ele

alınmıştır. Fakat Türk kültüründe anne ve babanın evlilik süreçleri ve ebeveyn tutumları bireylerin kendi evliliklerinde süreçlerini de etkilemektedir. Ebeveyn tutumlarının evlilik beklentisi, evlilik doyumu ve depresyon sürecine etkisine yönelik araştırma tasarlanması önerilebilir.

Araştırmada kullanılan ölçekler Google Forum üzerinden oluşturup katılımcılara sosyal medya aracılığıyla aktarım sağlandı. Fakat ölçek sorularının katılımcılar tarafından uzun sorular olarak görülmesinden dolayı soruların hızlı bir şekilde cevaplandığı düşünülmektedir. Bu durum öngörülemeyen araştırmanın sınırlılığı olabileceği de dile getirebilir. Başka bir araştırmacının aynı konu üzerinde ölçekleri farklı bir yöntem ile katılımcılara ulaştırılması farklı sonuçlar ortaya çıkabilmesinde etkisi olacağı düşünülmektedir ve böylece konu üzerinde yeni bilgiler ortaya çıkararak katkı sunabilirler.

Evlilik içi çatışmalarında çocuklarının fiziksel, psikolojik, zihinsel gelişim dönemlerini etkileyebilmektedir. Bu süreçte evli insanlara aile danışmanlığı verilebileceği gibi çocuklara olan etkilerin de göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Çocuklara yönelik aile sorunlarını aktarabilecek masal kitapların hazırlanması önerilir.

Kaynakça

- AF Schatzberg, CB Nemeroff (1998). *The American Psychiatric Press Textbook of Psychopharmacology*, Washington DC, American Psychiatric Press, 2: 171-194.
- Akça, R.P. (2012). Ana Babaların Çocuk Yetiştirmede Aşırı Koruyucu Olmaları. *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E- Dergisi*, 1 (29), 1-13.
- Akın, A., & Çetin, B. (2007). Depresyon Anksiyete Stres Çlçeği (DASÖ): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7 (1), 241-268.
- Akiskal HS. (2000). *Mood Disorders*. Kaplan and Sadock's Comprehensive Textbook of Psychiatry. (7. Edition). Philadelphia: Lippincott Williams and Wilkins, 1625-33.
- Akman, Y. (1992). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Meslek, Evlilik ve Geleceğe Yönelik Beklentileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (7).
- Alper, Y. (2001). *Depresyon Psikoterapisi*. (1. Baskı). Alfa Yayınları, İstanbul
- Altuntek, N. S. (1993). *Van Yöresinde Akraba Evliliği*, Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
- Anar, B. (2011). *Evli ve Çalışan Yetişkinlerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İle Evlilik Doyumu Ve İş Doyumu İlişkisinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Aral, N. (1997). *Fiziksel İstismar ve Çocuk*. (1. Baskı). Tekışık Ofset Baskı, Ankara.
- Aslan, B. (2018). *Erken Evlenen Kadınların Psikolojik Belirtileri ve Evlilik Uyumlarını Etkileyen Faktörler* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aydın, M. (2000). *Kurumlar Sosyolojisi*. Vadi Yayınları, Ankara.

- Bağlı, M., & Sever, A. (2005). Tabulaştırılan/Tabulaşan Kurumun (ailenin) Kurbanlıklar Edinme Pratiği: Levirat ve Sororat. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 8 (8).
- Baltaş, A., & Baltas, Z.(2002). *Stres ve Başa Çıkma Yolları*. (21. Baskı). Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L.M. (1991). Attachment Styles Among Young Adults: test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 226-244.
- Bayer, A. (2013), Değişen Toplumsal Yapıda Aile. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4 (8).
- Bayraktar, D. (2017). *Türkçe Sözlük'te Evlilik Kavramı (Adlar ve Eylemler)*. Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırklareli.
- Beck, A. T. (2008). The evolution of the cognitive model of depression and its neurobiological. *The American Journal of Psychiatry*, 165 (8).
- Bektaş, M., & Özben, Ş. (2016). Evli Bireylerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin Bazı Sosyo- Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1).
- Bilgin, A. (2010). " *Depresif Bozukluklar*" Alt Tiplerinin Sıklığı ve Kendi Aralarında Karşılaştırılması. Doktora Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Bowlby, J. (2013). *Bağlanma*. (T. V. Soylu, Çev.) Pinhan Yayıncılık. Ankara.
- Brenner, C. (1993). *Psikanalizin Temelleri*. (Y. Savaşır, Çev.) Hekimler Yayın Birliği. Ankara.
- Canbulat, N., & Çankaya, Z. C. (2014). Evli Bireylerin Öznel İyi Olma Düzeylerinin Yordanması. *Ege Eğitim Dergisi*, 15 (2), 556-576.
- Canel, A. N. (2007). *Ailede Problem Çözme, Evlilik Doyumu ve Örnek Bir Grup Çalışmasının Sınanması*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Canel, A. N. (2012). *Evlilik ve Aile Hayatı*. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Aile Eğitim Programı, s. 12-21.
- Cengil, M. (2003). Depresyonu Önlemede Dini İnancın Koruyucu Rolü. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 3(3), 129-152.
- Ceylan, R. Y., & Aral, N. (2004). *Entegre Eğitimine Katılan ve Katılmayan Engelli Çocukların Annelerinin Depresyon ve Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Curun, F., & Çapkın, M. (2014). Romantik Kıskançlığın Bağlanma Stilleri, Benlik Saygısı,
- Kişilik Özellikleri ve Evlilik Doyumu Açısından Yordanması. *Psikoloji Çalışmaları*, 34(1), 1-22.
- Çalışır, M. (2009). Yetişkin Bağlanma Kuramı ve Duygulanım Düzenleme Stratejilerinin Depresyon ile İlişkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(3), 240-255.
- Çatal M. T., & Kalkan, M. (2019). Evli Bireylerin Evlilik Değerleri Evlilik Doyumu ve Evlilik Tipleri. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 3(6), 179-186.
- Çimen, Ş. E. (2007). *Görücü Usulü ve Anlaşarak Evlenen Bireylerin Çeşitli Sosyal Psikolojik Faktörler Yönünden Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çizmecioğlu, R. (2020). *Evlilik Olgunluğu ile Evlilik Beklentisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir, Y., & Durmuş, E. (2015). Uzun Evlilikler: Bir Yastıkta Kırk Yıl. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(36).
- Demirli, C., & Kendir, M. (2016). Evlilik Doyumu Üzerinde Anne Baba Tutumunun Etkisinin İncelenmesi. *Education Sciences*, 11(3), 96-113.
- Demirkan, S. (2006). *Özel Sektördeki Yöneticilerin ve Çalışanların Bağlanma Stilleri, Kontrol Odağı, İş doyumunu ve Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Araştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler

- Demirtaş, E. (2021). *Evli Bireylerde Eş Desteği, Evlilik Doyumu, Sorun Çözme Becerileri ve Depresyon Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Dilmaç, B., & Ekşi, H. (2008). Meslek Yüksek Okullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşam Doyumları ve Benlik Saygılarının İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (20), 279-289.
- Durmuş, E., & Baba, E. (2014). Evli Çiftlerin Duygusal Zekâ Düzeyleri ile Evlilik Uyumlarının Karşılaştırılması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(1), 352-369.
- Durmuşoğlu Irmak, B. (2017). *Yüksek Kaygı ve Depresyon Düzeyinin Evlilik Yaşamı ile İlişkinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi, İstanbul.
- Eken, H. (2006). Toplumsal Cinsiyet Olgusu Temelinde Mesleğe İlişkin Rol ile Aile İçi Rol Etkileşimi: Türk Silahlı Kuvvetlerindeki Kadın Subaylar. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 247-281.
- Erdinç, İ. (2018). *Evli Çiftlerde, Evlilik Uyumu, Cinsel Yaşam Doyumu ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Eroğlu, Ş. (2017). *Evliliklerini 20 Yaş ve Altı Yapmış Kadınlar İle Evliliklerini 20 Yaş Üzerinde Yapmış Olan Kadınların Yaşam Doyumları, Evlilik Uyumları İle Cinsel Doyumları Açısından Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ertürk, E. & Bedük, A. (2015). Sosyal Mübadele Teorisi Bağlamında Güç Mesafesi ve Örgütsel Adalet Algılamalarının Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Üzerindeki Etkisi. *İşletme Bilimi Dergisi*, 3(1), 1-19.
- Foucault, M. (2003). *Cinselliğin Tarihi*. (10. Baskı) (H. U. Tanrıöver, Çev.) Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Gordon, T. (2005). *Etkili Anne Baba Eğitimi-Aile İletişim Dili*. (E. Aksay, Çev) Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Gökçe, B. (1976). Aile ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme. *Hacettepe Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 8(1-2), 46-77.

- Güler, K. (2021). *Evli Olmayan Bireylerin Evlilik Kaygısı ile Evliliğe Yükledikleri Anlam ve Evlilik Beklentileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Günel, A. (2007). *Farklı Anne Baba Tutumlarının Okul Öncesi Eğitim Çağındaki Çocukların Özgüven Duygusunun Gelişimine Etkisi (Aksaray ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Güngör, H., Yılmaz, M., & Çelik, S. (2011). Romantizm ve Eş Seçimi Tutum Ölçeğinin Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 180-188.
- Güzel, N. C. (2020). Evlilik Ölçeği: Evliliğe İlişkin Niyet, Evliliğe Yönelik Genel Tutumlar Ve Evliliğe Yönelik Beklenti Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri. *Türkçe Çalışmaları- Eğitim Bilimleri*, 15 (1).
- Hallaç, S., & Öz, F. (2014). Aile Kavramına Kuramsal Bir Bakış. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(2), 142-153.
- Hatipoğlu, Z., (1993). *Kadın ve Erkeklerin Evlilik Doyumlarında, Evlilik Çatışmasının ve Bazı Demografik Değişkenlerin Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Irmak, B. D. (2017). *Yüksek Kaygı ve Depresyon Düzeyinin Evlilik Yaşamı ile İlişkinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. Işık, E. (2003). *Depresyon ve Bipolar Bozukluklar*. (1.Baskı). Görsel Sanatlar Matbaacılık.
- İlgar, M. Z., & İlgar, S. C. (2019). Varoluşçu Psikolojik Danışma ve Psikoterapi: Teori ve Pratiği. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 23(1), 193-220.
- İmamoğlu, E. O. (1991). *Aile İçinde Kadın-Erkek Rollerini Türk Aile Ansiklopedisi*. Türkiye Yazarlar Birliği Vakfı, Ankara.
- İmamoğlu, O. (1994). *Değişim Sürecinde Aile; Evlilik İlişkileri Bireysel Gelişim ve Demokratik Değerler*. T.C Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Ankara. İncesu, C. (2005). *Cinsel İşlev Bozuklukları*. Organon İlaçları A.Ş., İstanbul.

- Jones, G. D., & Nelson, E. S. (1996). Expectations of marriage among college students from intact and non-intact homes. *Journal of Divorce and Remarriage*, 26, 171-189.
- Kanburoğlu, B. (2019). *Evli Kadınlarda Evlilik Yaşı ve Evlenme Biçiminin Evlilik Doyumu ve Depresyon Düzeyine olan etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kansız, M., & Arkar, H. (2011). Mizaç ve Karakter Özelliklerinin Evlilik Doyumu Üzerine Etkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12(1), 24.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (38. Baskı) Nobel Akademik Yayıncılık. Ankara.
- Karlıoğlu, B., & Parlar, H. (2020). Evli Bireylerde Bağlanma Stillerinin Depresyon Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 9 (3), 180-187.
- Karney, B.R., Bradbury, T.N., Fincham, F.D., & Sullivan, K.T. (1994). The Role of Negative Affectivity in The Association Between Attributions and Marital Satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66(2), 413-424.
- Kayır, A. (2001). Cinsellik Kavramı ve Cinsel Mitler. N. Yetkin ve C. İncesu (Ed.), *Cinsel İşlev Bozuklukları* (9-34). Roche Müstahzarları Sanayi A.Ş.
- Kelly, A., & Deakin B. (1992). Postnatal Depression and Antenatal Morbidity. *Br J Psychiatry*, 161, 78-577.
- Kılıç, M. (2012). Evli Çiftlerde Görülen Ruhsal Belirtiler ile Aile İşlevsellik Düzeyi Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir. Köroğlu, E. (1998). *Psikiyatri Temel Kitabı*. (3.Baskı) Esenkal Yayıncılık. Ankara.
- Köroğlu, E. (2006). *Depresyon: Nedir? Nasıl Baş Edilir?* (5. Baskı) Hekimler Yayın Birliği Yayını, Ankara. Kubat, D. E. (2012). *Evli Bireylerde Aldatma Eğilimi ve Evlilik Doyumu İlişkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. Litzinger S., & Gordon K. C. (2005). Exploring Relationships Among Communication, Sexual Satisfaction and Marital Satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 31, 409-424.

- Maier, S. F., & Seligman, M. E. (1976). Learned Helplessness: Theory and Evidence. *Journal of Experimental Psychology*, 105(1), 3.
- Oral, T. (2016). Psikoseksüel Gelişim Kuramı, E. Arslan (Ed.), *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim içinde* (s.91). Eğiten Kitap Yayıncılık, Ankara.
- Ozan, A. G. (2017). *Evli Çiftlerin Evlilik Uyumlarının ve Depresyon Düzeylerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Arel Üniversitesi Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Öz, T., & Tatar, A. (2020). Evlilik Doyumu İle Depresyon, Mutluluk ve Psikolojik İyi Oluş Arası İlişkide Evlilik Süresinin Aracı Rolü. *Uluslararası Akademik Psikolojik Danışma ve Rehberlik Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 18-31.
- Özbek, C.C. (2018). *Evli Bireylerde Eş Değerlendirme, Evlilik Uyumu, Evlilik Doyumu ve Cinsel Doyum Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Bilim Dalı, KKTC.
- Özgüven, İ.E. (2000). *Evlilik ve Aile Terapisi*. (4. Baskı) Nobel Akademik Yayınları, Ankara.
- Özsoysal, S., Baş, A. U. & Aysan, F. (2016). Evlilik Beklentisi Ölçeği: Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 119-128.
- Özsoysal, S. Baş, A. U., & Aysan, F. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Beklentisine Yönelik Nitel Bir Çalışma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, 21(1), 241-253.
- Öztahtacı, D. (2017). *Evli Kadınlarda Evlilik Doyumu, Yetişkin Bağlanma Stilleri ve Depresyon Düzeyinin İlişkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Öztürk, M.O., & Uluşahin, A.N. (2002). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*. (16.Baskı) Nobel Tıp Kitabevleri, Ankara.
- Özyurt, B. C., & Deveci, A. (2010). Manisa'da Kırsal Bir Bölgedeki 15-49 Yaş Evli Kadınlarda Depresif Belirti Yaygınlığı ve Aile İçi Şiddetle İlişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 21(1), 1-7.
- Rehm, L. P. (1976). *The Modification of Depression by a Self-Control Behavior Therapy Program*. Rehm University of Pittsburgh. Lynn P. Rehm, Clinical Psychology Center University of Pittsburgh Pittsburgh, PA.

- Rehm, L. P. (1985). A Self-Management Therapy Program for Depression. *International Journal of Mental Health, 13*(3), 34-53.
doi:10.1080/00207411.1984.11448975
- Rıza, S. Ö. (2006). *Evli Bireylerin Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejilerinin Psikolojik İyi Oluşları ve Evlilik Doyumları ile İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sharf, R. S. (2015). *Psikoterapi ve Psikolojik Danışma Kuramları: Kavramlar ve Örnek Olaylar*. (N. V. Acar, Çev.) Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Sorias, O. (1997). Psikiyatrik Derecelendirme Ölçekleri. C. Güleç ve E. Köroğlu (Ed.), *Psikiyatri Temel Kitabı* (81-94). Hekimler Yayın Birliği, Ankara.
- Sümer, N., & Güngör, D. (1999). Yetişkin Bağlanma Stilleri Ölçeklerinin Türk Örnekleme Üzerinde Psikometrik Değerlendirmesi ve Kültürlerarası Bir Karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi, 14*(43), 71-106.
- Sütçügil, L., & Özmenler, N. (2007). Majör Depresyonda Psikososyal Müdahaleler. *Türkiye Klinikleri Dahili Tıp Bilimleri Dergisi, 3*(47), 46-50.
- Şendil, G., & Korkut, Y. (2008). Evli Çiftlerdeki Çift Uyumu ve Evlilik Çatışmasının Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları, 28*, 15-34.
- Tamam, L., & Zeren, T. (2002). Depresyonda Serotonerjik Düzenekler. *Klinik Psikiyatri Dergisi, 5*(4), 11-18.
- Tacoğlu, T. P. (2011). Türkiye’de Gerçekleştirilen Geleneksel Evlilik Çeşitlerinin Nedenleri ve Evlilikler Üzerinde Törenin Etkisi. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 2*(4), 114-143.
- Tavşancıl, E. (2019). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. (6.Baskı) Nobel Yayınları, Ankara.
- Teğin, B. (1987). Depresyonda Bilişsel Süreçler: Beck Modeline Göre Bir İnceleme. *Psikoloji Dergisi, 6*, 21-116.
- Tezer, E. (1996). Evlilik İlişkisinden Sağlanan Doyum: Evlilik Yaşamı Ölçeği. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 2*(7), 1-7.

- Tola, D. (2003). *İlkokul 5.Sınıf Çocuklarında Ahlaki Yargı ile Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tunaboşlu İkiz, T. (2011). Türkiye’de Psikanalizin Gelişimine Kısa Bir Bakış. *Sosyoloji Dergisi*, 3(22), 495-502.
- Tuzcuoğlu, N., & Tuzcuoğlu, S. (2007). *Çocuğun Cinsel Eğitimi. Anne Ben Nasıl Doğdum?* (4. Baskı) Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- Türkçapar, M. H. (2013). Klinik Uygulamada Bilişsel-Davranışçı Terapi: Depresyon. (2.Baskı) HYB Basım Yayıncılık, Ankara.
- Uzel, A. (2015). *Evlilik İlişkisi İçerisinde Çiftler Arasında Cinsel Doyumun, Evlilik Uyumu ve Benlik Saygısı Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversite Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Üçgül, Ş. (2019). *Evlilik Beklentisinin ve Evlenme Türlerinin Evlilik Hoşnutsuzluğuna Etkisi: Konya Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ünal, K., & Bal, S. F. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Beklentileri ile Cinsiyet Rollü Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 57(57), 1-17.
- Ünsal, A. (2019). *Kadınlara Uygulanan Şiddet Türlerinin Depresyona Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Vural, B. K., & Temel, A. B. (2010). Cinsel Doyumun Yordanmasında Bazı Faktörlerin İncelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13(1), 24-34.
- Yavuzer, H. (2007). *Ana-Baba ve Çocuk* (19. Baskı). Remzi Kitabevi, Ankara.
- Yakar, T., Baran, A., Güngör, S., Altınsoy, B., Yalçınsoy, M., Can, G., & Akaya, E. (2007). Astımlı Hastalarda Beck Depresyon Ölçeğini etkileyen Faktörler. *Tüberküloz ve Toraks Dergisi*, 55(1), 11-17.
- Yılmaz, A. (2001). Eşler Arasındaki Uyum: Kuramsal Yaklaşımlar ve Görgül Çalışmalar. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 4(4), 49-58.

Yüksel, N., & Perçinel, S. (1995). Depresyonun Oluş Nedeni. *Türkiye Tıp Dergisi*, 2, 6-11.

Yüksel, N. (2003). *Psikofarmakoloji*. (2. Baskı) Çizgi Tıp Yayınevi, Ankara.

Yeşilbaş, D. (2008). *Majör Depresyon Tanısı Konulan Kişilerin Depresyonlarını İfade Biçimleri*. Uzmanlık Tezi, T.C. Sağlık Bakanlığı Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı Ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul.

Ekler**EK-1****Katılımcı Bilgilendirme ve Aydınlatılmış Onam Formu****EVLİ ÇİFTLERDE EVLİLİK DOYUMU, EVLİLİK BEKLENTİSİ VE
DEPRESYON DÜZEYLERİNİN İLİŞKİSİ****Sayın Katılımcı,**

Araştırmayı kabul etmeden önce lütfen araştırma ile ilgili aşağıda bulunan bilgileri dikkatlice okuyunuz. **Araştırma ile ilgili herhangi bir sorunuz varsa aşağıda iletişim bilgileri olan araştırmacıyla iletişim kurabilirsiniz.**

Bu araştırma Psk. Berna Kaya tarafından Dr. Ayşe Buran süpervizörlüğü altında yürütülmektedir. Araştırmanın amacı evli çiftlerdeki evlilik doyumu, evlilik beklentisi ve depresyon düzeylerinin ilişkisini incelemektedir. Çalışma yaklaşık 5-15 dakikanızı alacaktır. Çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayalıdır ve katılım zorunlu değil ve bilakis reddetme hakkına sahiptir. Araştırmadan çekilmeniz doğrultusunda veriler yok edilecektir ve araştırmada kullanılmayacaktır. Eğer araştırmaya katılmaya karar verir ve tamamlamaya izin verirseniz, cevaplar ve anketler **gizlilikle korunacaktır**. Veriler araştırma tamamlandıktan sonra en çok 6 yıl boyunca muhafaza edilecektir. Verilerin analizinden sonra, araştırma ile ilgili rapor yayınlanabilir fakat bu rapor kesinlikle kişisel bilgilerinizi içermeyecektir.

Araştırma tamamlandıktan herhangi bir rahatsızlık veya sıkıntı duyuyorsanız, Dr. AYŞE BURAN, ayse.buran@neu.edu.tr ile iletişime geçmekten lütfen çekinmeyin.

Araştırmaya yaptığınız değerli katkıdan ve katılımınızdan dolayı çok teşekkür ederim.

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU**BERNA KAYA**Mail: psikologbernakaya@gmail.com

Klinik Psikoloji Bölümü – Yakın Doğu Üniversitesi

KKTC

1.Bilgileri okuyup anladığımı onaylıyorum.

2.Katılımın gönüllü olduğunu ve istediğim doğrultusunda araştırmadan çekilebileceğimi onaylıyorum.

3.Araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Cinsiyetiniz:

Yaşınız:

Eğitim Durumunuz:

Gelir Düzeyiniz:

Evlilik tarihiniz (evlilik süreniz):

Çocuk sayısı:

EK-2**EVLİLİK DOYUM ÖLÇEĞİ**

Aşağıda evlilik ilişkiniz ile ilgili birtakım ifadeler bulunmaktadır. Her ifadeyi dikkatlice okuduktan sonra yanındaki kutularda bulunan seçeneklerden size uygun olan seçeneği (X) ile işaretleyiniz lütfen hiçbir ifadeyi boş bırakmayınız. İçten ve doğru verdiğiniz yanıtlar için teşekkür ederiz.

	Bana hiç uygun değil	Bana uygun değil	Bana biraz uygun	Bana uygun	Bana tamamen uygun
1. Eşimin bana değer vermediğini hissediyorum.	5	4	3	2	1
2. Ailelerimizin evliliğimize müdahale etmeleri ilişkimizi olumsuz etkiliyor.	5	4	3	2	1
3. Eşimin bedenini iyi tanırım.	1	2	3	4	5

EK-3**EVLİLİK BEKLENTİSİ ÖLÇEĞİ**

	Tamamen Katılmıyorum	Katılmıyorum	Nötrüm	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1- Evliliğim yaşadığım tüm diğer yakın ilişkilerden daha yoğun olacak.					
2- Eşim ve ben cinselliğe eşit şekilde önem vereceğiz.					
3- Ben ve eşim benzer temizlik alışkanlıklarına sahip olacağız.					

EK-4**BECK DEPRESYON ÖLÇEĞİ**

a. Kendimi üzgün hissetmiyorum

Kendimi üzgün hissediyorum

Her zaman için üzgünüm ve kendimi bu duygudan kurtaramıyorum

Öylesine üzgün ve mutsuzum ki dayanamıyorum

a. Gelecekte umutsuz değilim

Gelecek konusunda umutsuzum

Gelecekte beklediğim hiç bir şey yok

Benim için bir gelecek olmadığı gibi bu durum değişmeyecek

a. Kendimi başarısız görmüyorum

Herkesten daha fazla başarısızlıklarım oldu sayılır

Geriye dönüp baktığımda, pek çok başarısızlıklarımın olduğunu görüyorum

Kendimi bir insan olarak tümüyle başarısız görüyorum

Ölçek İzinleri

1-Evlilik Doyum Ölçeği İzni

 Banu YAZGAN İNANÇ Pazar
Kime: bernakaya_1@hotmail.com >

ölçek

Sayın Kaya,
Ölçek ilişiktir.Kolaylıklar dilerim.
--

Prof. Dr. Banu Yazgan İNANÇ
Psikoloji Bölümü
İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi
Bahçelievler Kampüsü
Dahili:2248

EVLİLİK DO...İ YENİ.doc
40 KB

2-Evlilik Beklentisi Ölçeği

FA **FERDA AYSAN** Cumartesi
Kime: Berna Kaya >

Ynt: Ölçek izni

Merhaba
Tabii ki onaylıyorum
Başarılar
Ferda Aysan

iPhone'umdan gönderildi

Berna Kaya <bernakaya_1@hotmail.com>
şunları yazdı (7 Eki 2022 13:58):

Merhabalar. Ben Yakın Doğu üniversitesi
yüksek lisans klinik psikoloji öğrencisi Berna
Kaya. Evli çiftlerde evlilik doyumu, evlilik
beklentisi ve depresyon düzeylerinin ilişkisi
üzerinde tez konulu araştırmam mevcuttur.
Araştırmam da evlilik beklentisi ölçeği
kullanılacaktır. Evlilik beklentisi ölçeği için
sizlerden onay beklemekteyim. Saygılarımla

- Berna Kaya

3-Beck Depresyon Ölçeği İzni

 Gulsen T. Dün
Kime: bernakaya_1@hotmail.com >

---

olcek izni

Merhaba Berna,
Beck Depresyon Envanteri'ni araştırma amaçlı olarak kullanmanızda benim açımdan bir sakınca bulunmamaktadır. Ancak sizden önemli ricam, Ölçeğin başka kopyalarını değil; size gönderdiğim kopyasını ve ölçek formunun son sayfasındaki kaynakları da kullanmanızdır. Kaynakları ekte dijital ortamda gönderiyorum. Ayrıca, Envanterin orijinalinin Aaron Beck tarafından geliştirilmiş olduğu bilgisiyle gerekli referanslarının da çalışmanızda verilmesi gerekecektir. Çalışmanızda başarılar dilerim.

Nesrin Hisli Sahin, PhD
Adjunct Professor
School of Psychology & Counseling
Fairleigh Dickinson University
[285 Madison Ave](mailto:nesrinhislisahin@gmail.com)
[Madison, NJ 07940](mailto:nesrinhislisahin@gmail.com)
e-mail. nesrinhislisahin@gmail.com

Özgeçmiş

Berna Kaya, 5 Ocak 1999 tarihinde Batman'da doğmuştur. İlköğretim ve ortaöğretim eğitimini Batman Fatih Okulunda, lise eğitimini Batman Sınav Koleji'nde tamamlamıştır. 2016 yılında Girne Amerikan Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği bölümünü kazanarak lisans sürecine geçiş sağlamıştır. 2017 yılında ise Girne Amerikan Üniversitesi Psikoloji bölümüne geçiş sağlayarak 2021 yılında lisans eğitimini onur derecesiyle tamamlamıştır. Lisans bitirme tezinde "Girne Amerikan Üniversitesinde Eğitim Gören Kadın ve Erkek Öğrencilerinin İntihara Olan Eğilimleri" üzerinde çalışma sağlamıştır. Lisans sürecinde Batman Bölge Devlet Hastahanesi, Aile Sosyal Politikalar Bakanlığında gönüllü stajyer olarak çalışmıştır. 2021 güz döneminde Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans eğitim sürecinde başlangıç sağlamıştır. Yüksek lisans eğitim sürecinde Yakın Doğu Hastahanesinde zorunlu staj programını başarılı bir şekilde tamamlamıştır. Eğitim sürecinde Çocuk ve Ergenlerde Klinik Görüşme, Yetişkinlerde Klinik Görüşme, Çocuk Değerlendirme Testleri, Bilişsel Davranışçı Terapi, Resim Analizleri Eğitimi, MMPI, Sanat Terapisi ve Oyun Terapisi eğitimleri de tamamlamıştır.